

Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı

Kütləvi informasiya vasitələrinin azadlığı üzrə
Nümayəndə

Strasburq, 6 Sentyabr 2004

İnformasiya Azadlığı üzrə iki alternativ qanun layihəsinə dair
yazılı şərh

Yan van Şaqen
tərəfindən hazırlınmışdır

İcmal

Bu icmalda, Azərbaycan Respublikasının məlumat azadlığı haqda iki qanun layihəsi, Avropa Şurasının rəsmi sənədlərə çatımla bağlı 2002-ci ildə qəbul etdiyi tövsiyəyə uyğunluq baxımından təhlil olunur: hökumət tərəfindən təqdim olunan layihə (bundan sonra Hökumət Layihəsi /HL/) və Media Huquq İnstitutu ilə birgə təqdim olunan layihə (bundan sonra Media Layihəsi /ML/). Məlumdur ki, hər iki qanun layihəsini hazırlayanlar müvafiq tövsiyədə qeyd olunan prinsipləri hərtərəfli öyrənmişlər. Hər iki qanun layihəsi yüksək keyfiyyətə malikdir. Hər iki qanun layihəsində nəzarət mexanizmi çox yaxşı təsbit olunmuşdur (Hökumət Layihəsində /HL/: səlahiyyətli nümayəndə; Media Layihəsində /ML/: komissiya). Hökumət layihəsində /HL/ bir faktı xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, dövlət hakimiyyəti orqanları qanunun tətbiqinə məsul olan rəsmi nümayəndə vəzifəsinə namizəd irəli sürməlidirlər. Media Layihəsində /ML/ məlumatların dövlət hakimiyyəti orqanları tərəfindən onların öz təşəbbüsü ilə ictimaiyyətə çatdırılma öhdəliyinin tənzimlənməsini yüksək qiymətləndirirəm.

Əsas tənqid mövzuları aşağıdakılardır:

- Məlumatlara ictimai çatım haqda qanun yalnız məlumatların ictimaiyyətə açıqlanmasını tənzimləməlidir. Bu o deməkdir ki, sorğu edən hər bir kəs məlumatı əldə edə bilər. Hər iki qanun layihəsində bu ümumi qaydalar məlumatların xüsusi şəxslərə açıqlanması (xüsusilə yalnız aid olduğu şəxslər tərəfindən əldə oluna bilən şəxsi məlumat) qaydaları ilə müəyyən dərəcədə qarışdırılır. Bu cür normalar digər qanuna və ya heç olmasa bu qanunun ayrı bir bölməsinə daxil edilməlidir (bax: maddə 3.3).

- Məxfi sənədlərlə bağlı qaydalar məlumatların açıqlanmasını tənzimləyən qaydalarla qarışdırılmamalıdır. Sənədlər qanunsuz yayımlanmasının qarşısını almaq üçün məxfiləşdirilir. Məlumat azadlığı haqda qanunda məlumatın qanuni yolla ictimaiyyətə açıqlanmasını müəyyən edən qaydalar və proseduralar öz əksini tapmalıdır. Qanuni yayımlanmaya gəldikdə isə sənədin məxfiləşdirilməsi məqsədemüvafiq deyildir. Bu, rəsmi sənədlərə çatım haqda qanunla müəyyən olunan hər hansı məhdudiyyət sənədin məzmununu qoruduğu halda düzgündür.

Bununla yanaşı hər iki qanun layihəsi güclü və zəif xüsusiyyətlərə malikdir. Əgər güclü tərəflər uyğunlaşdırılaraq qanunda öz əksini tapsa, bu zaman nəticədə qanun da təqdirəlayiq olacaqdır. Buna görə də mən, bu iki layihədən birini digərindən üstün hesab etmirəm.

Ümumiyyətlə, Media Layihəsinin /ML/ dili və strukturu daha aydın və başa düşüləndir. Buna görə də həmin layihənin sonrakı müzakirələr üçün başlanğıc nöqtə kimi götürülməsi daha məqsədəuyğundur.

1. Giriş

Müxtəlif ölkələrdə rəsmi məlumatlara ictimai çatım üzrə qanunvericiliyin müxtəlif modelləri vardır. İctimaiyyətin rəsmi məlumatları çatım hüququ Niderland, İspaniya, Portuqaliya, Avstriya, Macarıstan, Estoniya, Belçika, Rumıniya, Fransa, Yunanıstan, İtaliya, Polşa, Birləşmiş Krallıq və İrlandiya kimi bir sıra Avropa ölkələrinin konstitusiyalarında və ya adi qanunlarında öz əksini tapmışdır. Almaniyada, xüsusilə də bir çox yeni demokratik cəmiyyətlərdə bu sahə üzrə yeni qanunvericiliyin qəbul edilməsi və ya mövcud qaydaların yenidən nəzərdən keçirilməsi istiqamətində işlər aparılır. İsveç və Finlandiya kimi bir çox ölkələrdə qanunlar, xüsusi maraq kəsb edən məlumatların və ya hazırlıq mərhələsində olan sənədlərin qorunması məqsədilə müəyyən məhdudiyətlər qoyulmaqla, fərdlərə dövlət hakimiyyəti orqanlarında saxlanılan sənədlərə çatım hüququ verir. Bir sıra ölkələrdə isə, məsələn, Niderlandda, fərdlərə, məlumatın sənəddə və ya digər yerdə ifadə olunması barədə sərbəst şəkildə məlumat verilməsindən ibarət çatım sistemi kimi fərqli bir yanaşma vardır. Bir tərəfdən məlumat və digər tərəfdən isə məlumata çatım üçün sənədlərə əsaslanan sistemlər barədə danışıla bilər.

2. Beynəlxalq hüquqda fərdin rəsmi məlumatlara çatım hüququ

2.1 İnsan hüquqları haqda Avropa Konvensiyası

İnsan Hüquqları haqda Avropa Konvensiyasının 10-cu maddəsində təsbit edilmiş söz azadlığı kimi əsas hüquq, məlumatı dövlət hakimiyyəti orqanlarının müdaxiləsi olmadan əldə etmək və digər şəxslərlə bölüşmək hüququndan ibarətdir.

Bir sıra işlərdə, 10-cu maddəyə istinadən, məlumata çatım hüququnun müdafiəsinə qarşı yönələn maneələr İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi tərəfindən araşdırılmışdır. Məhkəmə, ayrı-ayrı fərdlər üçün xüsusi maraq kəsb etdiyinə görə müvafiq məlumata onlar tərəfindən çatım hüququnu nəzərə alaraq, bir tərəfdən ictimaiyyət və media üçün nəzərdə tutulmuş çatımı və digər tərəfdən məlumatın əldə edilməsi üçün fərdi çatım hüququnu bir-birindən fərqləndirmişdir.

Məhkəmə bildirmişdir ki, dövlət hakimiyyəti orqanlarında saxlanılan məlumatların ictimaiyyət tərəfindən əldə olunmasına imkan yaradılması vacibdir. 10-cu maddə ilə müəyyən olunan müdafiə, dövlət hakimiyyəti orqanlarının məlumatlarına ümumi çatım hüququ kimi şərh olunmamışdır, burada qeyd olunmuşdur ki, ictimaiyyət (əhali) cəmiyyət üçün maraq və əhəmiyyət kəsb edən məlumatları almaq hüququna malikdir (məsələn: «Observer and Guardian judgement», Seriya A, № 216, maddə 59) və media, cəmiyyət üçün maraq kəsb edən məsələlər barədə məlumat vermək və bu cür məlumatları almaq hüququ haqda əhalini məlumatlandırmaq kimi rola malik olduğu üçün o, söz və məlumat azadlığının daha üstün formasına malikdir. (məsələn: «Sunday Times judgement», Seriya A, № 30, maddə 65).

İnsan Hüquqları haqda Avropa Məhkəməsi, ərizəçilərin özləri barəsində məlumatlara çatım üçün fərdi müraciətləri ilə əlaqədar bir sıra işlərdə Konvensiyanın 8-ci maddəsinə – şəxsi həyatın toxunulmazlığı hüququna – şərh vermişdir (bax: Leander judgement, Seriya A № 116, Gaskin judgement, Seriya A № 160, Guerra judgement, Reports 1998-1). Məhkəmə bildirmişdir ki, 10-cu

maddəyə istinadən, məlumat almaq hüququna Dövlətin müdaxiləsi qadağan olunur, lakin bu, eyni zamanda Dövlətin üzərinə məlumatları toplamaq, yaymaq və ayrı-ayrı fərdlərə çatdırmaq vəzifəsinə də qoymur. Lakin, buna baxmayaraq, 8-ci maddəyə istinadən, fərdlər, şəxsən onların özləri ilə bağlı və ya onların maraqlarına toxunan əhəmiyyətli məlumatları dövlət orqanlarından almaq hüququna malikdirlər.

Nəticə olaraq, İnsan Hüquqları haqda Avropa Konvensiyası rəsmi məlumatlara ümumi çatım hüququnu müəyyən etmir, ancaq Konvensiyanın 8-ci maddəsi fərdlərə, şəxsi maraq kəsb edən məlumatlara çatım üçün məhdud hüquq müəyyən etməklə kifayətlənir.

2.2 BMT-nin insan hüquqları haqda ümumdünya bəyannaməsi

Məlumat azadlığına münasibətdə İnsan Hüquqları haqda Avropa Konvensiyası ilə müqayisədə BMT-nin insan hüquqları haqda ümumdünya bəyannaməsini bir addım irəlində hesab etmək olar, belə ki, bəyannamədə bu hüquq yalnız məlumatın alınması hüququnu deyil, eyni zamanda «məlumatı axtarmaq» hüququnu da ifadə edir.

2.3 Avropa əməkdaşlığı

2.3.1 Avropa İttifaqı

Avropa İttifaqı çərçivəsində 1997-ci ildə Müqaviləyə yenidən baxılması nəticəsində Avropa Əməkdaşlığı haqqında Müqaviləyə (255-ci maddəyə) daxil edilmiş müddəaya əsasən, dövlətlər, üç əsas Avropa İttifaqı institutunun - Avropa Parlamentinin, Şuranın və Komissiyanın sənədlərinə çatım qaydalarını qəbul etməlidirlər. Bu 2001-ci ilin may ayında Avropa Parlamenti və Şura tərəfindən qəbul edilmiş hüquqi aktla həyata keçirilmişdir: Avropa Parlamentinin, Şuranın və Komissiyanın sənədlərinə ictimai çatım üzrə Əsasnamə / Qaydalar (1049/2001). Avropa İttifaqı tərəfindən müəyyən olunan əsasnamə (qaydalar) aşağıdakı xüsusiyyətlərə malikdir.

Ümumiyyətlə, müvafiq qaydalar, bu orqanların özlərinin qəbul etdikləri və üçüncü tərəfin təqdim etdiyi sənədlər daxil olmaqla, hər üç orqan tərəfindən saxlanılan bütün sənədləri əhatə edir. Lakin bəzi sənədlər, özünün icazəsi olmadan yayımlanmamasını xahiş edən üzv-dövlətdən daxil olmuş *inmer alia* adlı sənədlər və müdafiə məsələləri kimi həyatı maraqların qorunması məqsədilə məxfiləşdirilmiş sənədlər üçün xüsusi müddəalar müəyyən olunmuşdur (Maddə 3 və 4).

Məlumat əsas çatım qaydasına istisnalar müəyyən maraqları qorumaq üçün edilə bilər: ictimai təhlükəsizlik, müdafiə və hərbi məsələlər, beynəlxalq əlaqələr, birliyin maliyyə, pul və ya iqtisadi sahədə siyasəti və ya ona üzv-dövlətlərdən birinin fiziki və ya hüquqi şəxslərinin iqtisadi maraqları, ədalət mühakiməsi və ya hüquqi məsləhət, yoxlama, istintaq (təhqiqat) və audit məqsədi, şəxsi həyatın və şəxsin toxunulmazlığı və ilkin daxili araşdırmalar. Bütün bu istisnalar dəyəcək ziyan sınaqdan keçirildikdən sonra tətbiq oluna bilər. Məlumatın açıqlanması böyük ictimai maraq kəsb edərsə, müvafiq sənədin elan olunması nəticəsində hətta ziyan dəyəcəyi təqdirdə belə bu istisnalardan bəziləri tətbiq olunmur (Maddə 4.1-3).

Sənədin müəyyən hissəsi məxfi məlumatı özündə əks etdirdiyi üçün istisna olarsa, qalan hissələr elan olunmalıdır (Maddə 4.6).

Hər bir orqan öz sənədlərinin dövlət qeydiyyatını təmin etməlidir (Maddə 11). Ərizəçinin (müraciət edən şəxs) istəyindən asılı formada, sənədlərin surəti (kompüter-elektron forma mümkün olduğu halda o da daxil olmaqla) və ya əsl müvafiq orqanın yerləşdiyi yerdə ona təqdim olunmalıdır. (Maddə 10)

Sənədə çatım üçün müraciətlər yazılı formada tərtib edilməli və məhz hansı sənədin tələb olunması barədə müəyyən qədər açıqlama verilməlidir. Yazılı müraciətlər elektron poçt və ya faks vasitəsilə göndərilməlidir (Maddə 6). Müvafiq orqanların məlumatı təqdim etməkdən imtina etmələri ilə bağlı son qərarlarından Avropa Məhkəməsinə apellyasiya şikayəti verilə bilər (Maddə 8). Roma şəhərində hazırki Hollandiya hökumətinin sədrliyi ilə imzalanacaq Avropa İttifaqı Nizamnaməsinin layihəsinə istinadən, sənədlərə çatım hüququnun təmin edilməsi Avropa İttifaqına daxil olan bütün dövlət hakimiyyəti orqanlarına şamil edilir.

2.3.2 Aarhus Konvensiyası

1998-ci ildə Danimarkanın Aarhus şəhərində Məlumatlara çatım haqda, qərarların qəbul olunmasında ictimaiyyətin iştirakı haqda və Ətraf mühitlə bağlı məsələlər üzrə ədalət mühakiməsinə çatım haqda BMT-nin Avropa Konvensiyası qəbul edilmişdir. Aarhus Konvensiyası məlumatlara çatım haqda Avropa Şurasının və Avropa İttifaqının müvafiq sənədlərindən fərqlənir. Belə ki, Avropa Şurası və Avropa İttifaqının sənədlərində ümumi olaraq məlumatlara çatım ifadə olunursa, Aarhus Konvensiyası isə ətraf mühit məsələləri ilə məhdudlaşır. O, həmçinin, artmaqda olan ictimai müzakirələrin bəzi aspektlərini və məlumatlara çatımla yanaşı ətraf mühitlə bağlı məsələlərdə ictimaiyyətin iştirakını əhatə edir. Məlumatların çatım qaydalarının əsas elementləri Aarhus konvensiyasında da öz əksini tapır. Konvensiya Avropa İttifaqı ilə yanaşı bir sıra Dövlətlər tərəfindən də ratifikasiya olunmuşdur.

2.3.3 Avropa Şurası

Avropa Şurası çərçivəsində bu sahədə atılan ilk addım 1981-ci ildə Dövlət hakimiyyəti orqanlarında saxlanılan məlumatlara çatım hüququ haqda Tövsiyənin (№ R(81) 19) qəbul edilməsi olmuşdur. 2002-ci ildə Nazirlər Komitəsi tərəfindən yeni tövsiyə qəbul edilmişdir: Rəsmi sənədlərə çatım haqda Tövsiyə (Rec (2002) 2). Bu Tövsiyənin giriş hissəsində qeyd olunur ki, bərabərlik prinsipi və müəyyən qaydalar əsasında rəsmi sənədlərə geniş çatım nəticəsində:

- ictimaiyyəti ümumi maraq kəsb edən məsələlərdə iştirak etməyə həvəsləndirməklə, yaşadığı cəmiyyət və onları idarə edən orqanlar haqda adekvat fikrə malik olma və tənqidi rəy bildirmə imkanları verilir;
- idarəetmə orqanlarının səmərəliliyi və effektivliyi artır və korrupsiya riskindən qaçmaqla onların düzgün fəaliyyət göstərməsinə yardım edilir;
- idarəetmə orqanlarının ictimai xidmətlər kimi qanuniliyi öz təsdiqini tapır və ictimaiyyətdə dövlət hakimiyyəti orqanlarına inamın möhkəmləndirilməsinə şərait yaranır;

Bununla yanaşı qeyd olunur ki:

- üzv-dövlətlər tərəfindən ictimaiyyət üçün digər hüquqların və qanuni maraqların qorunması ilə bağlı rəsmi sənədlərdə toplanmış məlumatlara çatıma son dərəcə mümkün səylər göstərilməlidir;
- Tövsiyədə qeyd olunan prinsiplər ümumi normanı (nümunəni, standartı) müəyyən edir və onlar, rəsmi sənədlərə çatım hüququnu tanıyan daxili qanunlara və qaydalara xələl gətirilmədən qəbul edilməlidir.
- Tövsiyədə əsas diqqət rəsmi sənədlərə çatım üçün fərdlərin müraciətlərinə yönəlsə də, bu sənədə istinadən dövlət hakimiyyəti orqanları, şəffaf demokratik cəmiyyətdə əhəmiyyət kəsb edən hər hansı məlumatın ictimaiyyətə çatdırılmasını təmin etmək məqsədilə aktiv əlaqə (bildiriş) siyasəti aparmalıdır. Tövsiyədə qeyd olunan prinsiplər məlumat azadlığı barədə iki qanun layihəsini şərh etmək üçün meyar kimi götürülür.

3. Məlumat azadlığı haqda iki qanun layihəsi nin icmalı

3.0 Giriş

Rəsmi sənədlərə çatım haqda Tövsiyə (2002) 2 Azərbaycanın iki qanun layihəsi ilə bağlı apardığım təhlillər üçün başlanğıcdır.

1. Azərbaycanın müvafiq orqanları tərəfindən layihəsi hazırlanmış «Məlumat azadlığı haqda Azərbaycan Respublikasının Qanunu» (bundan sonra: Hökumət Layihəsi /HL/);
2. Media Hüquq İnstitutu tərəfindən layihəsi hazırlanmış «İctimai məlumatlara çatım haqda Qanun» (bundan sonra: Media Layihəsi /ML/)

Hər bir bənd müvafiq Tövsiyənin maddələrindən sitat gətirilməklə başlayır. Bundan sonra qanun layihəsinin müvafiq maddələri sadalanır. Onlardan sonra isə mənim qeydlərim gəlir. Öz qeydlərimdə mən, əsas diqqəti, qanun layihələrinin müvafiq Tövsiyədən irəli gələn tələblərə cavab verib-vermədiyinə yönəlmişəm. Bəzi hallarda qanun layihəsinin mətni ilə bağlı əlavə qeydlər də öz əksini tapmışdır.

3.1 Anlayışlar

Tövsiyə (2002) 2: I. Anlayışlar

Müvafiq tövsiyənin məqsədləri üçün:

«dövlət hakimiyyəti orqanları» dedikdə:

- i. milli, regional və yerli səviyyədə hökumət və idarəetmə;
- ii. dövlət funksiyalarını yerinə yetirən və ya idarəetmə orqanının səlahiyyətlərini həyata keçirən və milli qanunla nəzərdə tutulmuş fiziki və hüquqi şəxslər başa düşülməlidir.

«rəsmi sənədlər» dedikdə hazırlıq mərhələsində olan sənədlər istisna olmaqla, hər hansı bir formada qeydiyyata salınmış, dövlət hakimiyyəti orqanları tərəfindən tərtib olunmuş və ya alınmış və saxlanılan və hər hansı bir dövlət və idarəetmə funksiyası ilə bağlı olan məlumat başa düşülməlidir.

Müvafiq maddələr

Hökumət Layihəsi /HL/: 2.1.1, 2.1.6

Media Layihəsi /ML/: 3.1.3, 4

Qeydlər

Anlayışlarla bağlı mənim qeydlərimi əldə etmək üçün «Tətbiq sahəsi» adlı bəndə baxın.

3.2 Tətbiq sahəsi

Tövsiyə (2002) 2: II. Tətbiq sahəsi

1. Bu Tövsiyə yalnız dövlət hakimiyyəti orqanlarında saxlanılan rəsmi sənədlərə aiddir. Lakin buna baxmayaraq, üzv-dövlətlər, öz daxili qanunlarına və təcrübələrinə uyğun olaraq, bu Tövsiyənin prinsiplərinin qanunvericilik və məhkəmə orqanlarında saxlanılan məlumatlara münasibətdə hansı həcmdə (hüduzlarda) tətbiq olunmasının mümkünlüyünü araşdırmalıdır.
2. Bu tövsiyə, Şəxsi Məlumatların Avtomatik İstifadəsi ilə bağlı Fərdlərin Müdafiəsi haqda Konvensiya ilə təmin olunmuş çatım hüququna və bu çatıma qoyulan məhdudiyyətlərə heç bir təsir göstərmir.

Müvafiq maddələr

Hökumət Layihəsi /HL/: 2.1.1, 2.1.6, 5, 8

Media Layihəsi /ML/: 3.1.3, 3.1.4, 4

Qeydlər

Hökumət Layihəsi /HL/ çox geniş tətbiq sahəsinə malikdir. O, nə rəsmi sənədlərə, nə də dövlət hakimiyyəti orqanları ilə məhdudlaşmır. Maddə 2.1.1 məlumat sözüne çox geniş anlayış verir. Eləcə də Maddə 5.1 «sənəd» sözüne geniş anlayış verir. Lakin buna baxmayaraq, 5.2-ci maddənin hansı mənə daşdığı mənə tam aydın olmur. Hər hansı bir sənədə malik olan və ya olmayan dövlət hakimiyyəti orqanı müvafiq (bilavasitə həmin sənədlə əlaqəli olan) orqan olmamalıdır?! (Başqa sözlə, dövlət hakimiyyəti orqanı yalnız onun özünə, yəni həmin orqana aid olan sənədlərə malik olmalıdır). Səlahiyyətli orqanda saxlanılan bütün məlumatlar (onun yerləşdiyi yerdə və ya arxivdə saxlanılan məlumatlar nəzərdə tutulur) formasından və ya statusundan asılı olmayaraq bu qanunun tətbiq sahəsinə daxildir. Dövlət hakimiyyəti orqanları da çox geniş anlayışa malikdir. Təkcə, səlahiyyətli orqanlar deyil, həmçinin məlumat daşıyıcıları adlanan subyektlər də bu qanunun tətbiq sahəsinə aid olur (maddə 8). Məlumat daşıyıcılarına ticarət təşkilatları və o cümlədən siyasi partiyalar, dini təşkilatlar, həmkarlar ittifaqları və mülkiyyət formasından asılı olmayaraq digər hüquqi şəxslər kimi qeyri-hökumət təşkilatları da aiddir. Geniş tətbiq sahəsinə malik olma ilk baxışdan cəlbədicə görsənsə də, əmin olmaq lazımdır ki, dövlət hakimiyyəti orqanları ticarət və qeyri-hökumət təşkilatlarından hər hansı bir növ

şəxsi və məxfi məlumat tələb edərək bu qanundan sui-istifadə edə bilməyəcəklər. Məlumatı ictimai çatım haqda qanun dövlət hakimiyyəti orqanlarına məlumat toplamaq üçün əsas verməməlidir, bu barədə mən sonra izahat verəcəyəm.

Mənə tam aydın deyildir ki, 2.1.6-cı maddədə qeyd olunan «dövlət orqanlarına» qanunverici və məhkəmə orqanları aiddirmi. Əgər bu belədirsə, bunun daha aydın ifadə olunması məqsədəuyğundur.

Media Layihəsinin /ML/ də tətbiq sahəsi çox genişdir, lakin Hökumət Layihəsindən /HL/ fərqlənir. İctimai məlumat dedikdə qanunvericiliklə müəyyən olunmuş ictimai vəzifələrin yerinə yetirilməsi zamanı alınan bütün məlumatlar başa düşülür. Çox güman ki, bu, düzgün anlayışdır. Baxmayaraq ki, layihənin qalan hissələrində yalnız «məlumat» sözü işlənir, mən belə anladım ki, hər bir yerdə bu, «ictimai məlumat» mənasını verir. Məlumatı malik olan subyektlərə münasibətdə də bu cür məhdudiyət var. Məlumatı malik olan subyektlərə qanunla müəyyən olunmuş dövlət vəzifələrini yerinə yetirən hüquqi və fiziki şəxslər aiddir. Müəyyən hallarda ticarət və qeyri-ticarət fəaliyyətini həyata keçirən hüquqi şəxslər müvafiq məlumatlara malik olan orqanlarla bərabər səviyyəli hesab olunurlar. Media Layihəsində /ML/ verilən anlayışda qanunverici və məhkəmə orqanlarının bura aid olub-olmaması aydın deyil. Maddə 3.2.8-də qeyd olunan «dövlət iclasları» anlayışı onların bura aid olmasına dəlalət edir. Əgər bu, belədirsə, mən bunun daha aydın ifadə olunmasını məsləhət görərdim. Ümumiyyətlə, mənim fikrimcə, Media Layihəsində /ML/ verilən anlayış Hökumət Layihəsində /HL/ verilən anlayışdan daha aydındır.

3.3 Ümumi prinsip

3.4

Tövsiyə (2002) 2: Rəsmi sənədlərə çatım üzrə ümumi prinsip

Üzv-dövlətlər, hər bir kəsin, sorğu əsasında, dövlət hakimiyyəti orqanları tərəfindən saxlanılan rəsmi sənədlərə çatım hüququnu təmin etməlidirlər. Bu prinsip, milli mənsubiyyət də daxil olmaqla, heç bir əsasla ayrı-seçkiliyə yol verilmədən tətbiq olunmalıdır.

Müvafiq maddələr

Hökumət Layihəsi /HL/: 6.3, 12, 19.3

Media Layihəsi /ML/: 5, 14.3, 14.4, 17.3, 17.5

Qeydlər

Hər bir kəsin rəsmi sənədlərə çatım hüququnun olması ilə bağlı prinsip müəyyən edir ki, bu halda üstün mövqeyə malik olan fərdlər və qruplar (məsələn jurnalistlər) yoxdur. Əgər kimsə sorğu etdikdən sonra hər hansı bir məlumatı əldə edərsə, bu məlumat həmin andan ictimaiyyətə məxsusdur. Hökumət Layihəsində /HL/ bu «açıq məlumat» sözləri ilə ifadə olunmuşdur. Bu o deməkdir ki, həmin andan sonra daha kimsə həmin məlumatı sorğu edərsə, onu əldə edəcəkdir. Bu prinsipin paradoksal nəticəsi ondan ibarətdir ki, kimsə dövlət orqanında saxlanılan şəxsi sənədlərinə baxmaq üçün sorğu edərsə, həmin orqan, bu sənədlərin açıqlanmasının həmin şəxsin həyatına xələl gətirə biləcəyini səbəb kimi gətirərək bundan imtina edə bilər.

Əlbəttə, bu, o demək deyil ki, heç bir halda hər hansı bir fərd və ya dövlət orqanı başqa heç bir kəsə yayımlanmayacaq məlumatı əldə etmək hüququna malik ola bilməz. Məsələn, məhkəmə prosesində tərəflərin bərabərliyi onu nəzərdə tutur ki, onlar bütün müvafiq məlumatları bir-birinə və hakimə açıqlayırlar. Həmişnin dövlət hakimiyyəti orqanları, şirkətlərdən, onların fəaliyyət göstərib-göstərməməsini, məsələn vergi məsələlərini mühakimə etmək üçün məxfi məlumatların təqdim olunmasını tələb edə bilər. Lakin, ən əsası odur ki, fərdlər, bir qayda olaraq, onlar barədə dövlət hakimiyyəti orqanlarının malik olduqları məlumatı bilmək hüququna malikdirlər.

Lakin bunlar, müvafiq (2002) 2 Tövsiyənin əhatə etmədiyi «xüsusi məlumat hüquqlarıdır». İctimai məlumatlara çatım haqda qanunda bunları qarışdırmamaq lazımdır. Məlumatla bu cür xüsusi çatım hüquqları ayrı bir qanunda və ya heç olmasa, məlumata ictimai çatım haqda qanunun ayrıca bir bölməsində ifadə oluna bilər.

Hər iki qanun layihəsində, faktiki olaraq, hər bir kəsin ictimai məlumatı əldə etmək hüququ ilə fərdlərin və dövlət hakimiyyəti orqanlarının xüsusi hüquqları qarışdırılır. 19.12-ci maddədə şəxslər üçün özləri haqda məlumatlara baxma qaydaları verilmişdir. Media Layihəsinin /ML/ 14.3 – 14.5 və 17.3-cü maddələri həmçinin şəxsi məlumatların aid olduğu şəxsə bildirilməsi hallarını tənzimləyir. Media Layihəsinin /ML/ 17.5-ci maddəsi dövlət hakimiyyəti orqanlarının məlumat sorğularına aiddir.

Qeyd olunanlarla yanaşı, mən əlavə etməliyəm ki, Media Layihəsinin /ML/14.3 və 14.4-cü maddələrində formulə edilmiş qaydalar lazımi səviyyədədir. Lakin bu, digər bir qanunda və ya heç olmasa, bu qanunun ayrıca bir bölməsində ifadə olunmalıdır.

Media Layihəsinin /ML/ 5-ci maddəsində xarici vətəndaşlara və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə qarşı ayrı-seçkiliyə yol verildiyi üçün o, müvafiq Tövsiyəyə uyğun deyildir. Əgər mən düzgün başa düşürəmsə, Konstitusiyanın 50-ci maddəsi hər bir kəsə hər hansı məlumatı axtarmaq, əldə etmək və s. hüququnu verir, buna görə də mənim üçün maraqlıdır ki, bu məhdudiyət konstitusiyaya uyğundurmu.

Müvafiq Tövsiyəyə uyğun olması güman edilən Hökumət Layihəsinin /HL/ 12-ci maddəsi müəyyən edir ki, 12.3 və 12.4-cü maddələrdə işlədilən «Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla» ifadəsi, məlumatların əldə olunmasında xarici vətəndaşları və vətəndaşlığı olmayan şəxsləri istisna edən ümumi müddəaların digər qanunlara daxil edilməsi mümkünlüyünü fərz etməyə əsas vermir.

3.4 Məhdudiyəmlər

Tövsiyə (2002) 2: IV.Rəsmi sənədlərə çatım hüququna qoyula bilən məhdudiyətlər

1. Üzv-dövlətlər rəsmi sənədlərə çatım hüququnu məhdudlaşdırma bilərlər. Məhdudiyətlər qanunda dəqiqliklə göstərməli, demokratik cəmiyyət üçün qaçılmaz olmalı və müdafiənin məqsədinə uyğun gəlməlidir:

- i. milli təhlükəsizlik, müdafiə və beynəlxalq əlaqələr;
- ii. ictimai təhlükəsizlik;
- iii. cinayətlərin qarşısının alınması, istintaqı (təhqiqatı) və təqibi;

- iv. şəxsi həyat və digər qanuni şəxsi maraqlar;
- v. Kommersiya və digər iqtisadi maraqlar, bu maraqların şəxsi və ya dövlət (ictimai) maraqları olmasından asılı olmayaraq;
- vi. məhkəmə prosesi ilə ləqədar tərəflərin bərabərliyi;
- vii. təbiət (təbii hadisələr);
- viii. dövlət hakimiyyəti orqanları tərəfindən təftiş, yoxlama və nəzarət;
- ix. dövlətin iqtisadi, pul və mübadilə kursu siyasəti
- x. məsələnin daxili hazırlıq mərhələsi zamanı dövlət hakimiyyəti orqanlarında və onların arasında müzakirələrin məxfiliyi;

2. Məlumatın açıqlanmasında hər hansı bir böyük ictimai maraq olmazsa və rəsmi sənəddə toplanmış məlumatın açıqlanması nəticəsində 1-ci bənddə göstərilən maraqlara hər hansı bir ziyan dəyersə və ya dəyə bilərsə, bu halda müvafiq sənədin təqdim olunmasından imtina oluna bilər.

3. Üzv dövlətlər 1-ci bənddə göstərilən məhdudiyyətlərin tətbiq olunacağı vaxt həddlərini də nəzərdən keçirməlidirlər.

Müvafiq maddələr

Hökumət Layihəsi /HL/: 11, 20

Media Layihəsi /ML/: 2.2, 13, 14, 15, 22

Qeydlər

İctimaiyyətin məlumatlara çatım hüququna qoyulan məhdudiyyətlər məlumat azadlığı haqda hər hansı bir qanunun onurğa sütünüdür. Hökumət Layihəsinin /HL/ 20.1 – 20.3-cü maddələrində və Media Layihəsinin /ML/ 13-cü maddəsində qeyd olunan məhdudiyyətlər Tövsiyənin IV prinsipində göstərilən məhdudiyyətləri kifayət qədər düzgün əks etdirir. Lakin buna baxmayaraq, Media Layihəsinin /ML/ 13.2-ci maddəsinin hansı mənə daşdığı mənə aydın deyil. Nəyə görə məlumatın açıqlanması «ədalətsiz (qeyri-düzgün yolla) varlanma» kimi problem doğura bilər. Hətta tərcümədə səhvə yol verilibsə və «məlumatın açıqlanmasının ədalətsiz (qeyri-düzgün yolla) varlanmaya səbəb ola bilməyəcəyi hallar» anlaşıldığı təqdirdə belə mən, bu məhdudiyyətin ləğv olunmasını məsləhət görürəm. Təcrübədə, məlumatın açıqlanmasının nəyə görə varlanmaya gətirib çıxaracağını müəyyən etmək mümkün olmayacaqdır. Xüsusilə də, məlumatın açıqlanması dedikdə onun hamı üçün açıq olması anlaşıldığından bunun nəyə görə ədalətsiz olacağını müəyyən etmək mümkün deyildir.

Qeyd etməliyəm ki, məhdudiyyətlərin faktiki tətbiq olunmasında Hökumət Layihəsinin /HL/ 20.4-cü maddəsi və Media Layihəsinin /ML/ 13.3-cü maddəsi əsas rol oynayır. Hökumət Layihəsinin /HL/ 20.4-cü maddəsindən və Media Layihəsinin /ML/ 13.3-cü maddəsindən irəli gəlir ki, dövlət hakimiyyəti orqanı məlumatı təqdim etməkdən imtina etdiyi halda o, iki şeyi etməlidir. İlk əvvəl, o,

məlumatın açıqlanması nəticəsində Hökumət Layihəsinin /HL/ 20.1 və 20.2-ci maddələrində və Media Layihəsinin /ML/ 13.2-ci maddələrində göstərilən bir və ya daha çox xüsusi maraqlara ziyan dəyəcəyini sübuta yetirməli və ikincisi isə, məlumatın açıqlanmasında ictimai marağın dəyəcək ziyandan artıq və ya üstün olmadığını əsaslandırmalıdır. Qərar qəbul olunmasında bu cür əsaslandırmaların (sübuta yetirmənin) mühüm əhəmiyyət kəsb edəcəyini və onlara məhkəmə tərəfindən baxıla biləcəyini deməyə ehtiyac yoxdur.

Məlumatlara ictimai çatım haqda qanunlarla bağlı əsas müzakirə obyektinə məxfi sənədlərlə necə rəftar olunmasıdır. Əsasən, yadda saxlamaq lazımdır ki, məxfilik qaydaları tamamilə başqa bir məqsəd daşıyır və məlumat azadlığı hüququndan (qanunundan) tamamilə fərqli xüsusiyyətlərə malikdir. Məxfilik qaydaları sənədlərin təhlükəsizliyi ilə bağlıdır. Onların məqsədi məlumatın qanunsuz yolla açıqlanmasının qarşısını almaqdır (ona görə ki, məlumat dövlət məmurları tərəfindən sızır və ya oğurlanır). Məlumat azadlığı hüququnun (qanununun) məqsədi məlumatın qanuni yolla açıqlana bilməsini qərara almaq üçün müvafiq qaydaları və prosedurları müəyyən etməkdir. Buna görə də bu iki növ qaydalar bir-biri ilə əlaqəli deyil.

Nəticə etibarilə, sənədlərin yalnız məxfi olmasına görə onların müvafiq qanunun tətbiq dairəsindən kənarlaşdırılması Tövsiyəyə uyğun deyildir. Sənədin açıqlana bilməsi ilə bağlı qərar onun məzmununa əsasən verilməlidir və «tam məxfi», «məxfi» və ya «gizli» möhürlənməsi faktına əsaslanmamalıdır.

«Məxfi» sənəd üçün sorğunun edilməsi faktı yalnız prosesual nəticələr doğurmalıdır: sorğu ilə bilavasitə müvafiq sənədin mətni ilə tanış olmaq səlahiyyətinə malik olan məmur məşğul olmalıdır. Həmin məmur sənədin hələ də məxfi saxlanılmasına əsas olduğunu araşdırmalı və onun açıqlanmasına heç bir məhdudiyyət olmadığı təqdirdə onun məxfiliyi ləğv olunmalıdır. Əlbəttə, əgər sənəd düzgün səbəblərdən məxfiləşdirilibsə və buna görə də o, hələ də məxfi hesab edilirsə, bu halda onun təqdim edilməsindən imtina oluna bilər (əsasən, milli təhlükəsizliyə xələf gətirdiyi təqdirdə).

Məxfi sənədlər qanunun tətbiq sahəsindən kənar qaldığı üçün məxfi sənədlərlə bağlı Hökumət Layihəsinin /HL/ 11.1-ci maddəsi və Media Layihəsinin 22.1.1 və 22.1.2-ci maddələri Tövsiyəyə uyğun deyildir. 11.2-ci maddədə göstərilən hüquqi rejimin məhz məlumat azadlığı haqda bu qanunun müəyyən etdiyi rejim olması aydın şəkildə göstəriləydi, Hökumət Layihəsinin /HL/ 11-ci maddəsinə istinadən bu məsələ öz həllini tapa bilərdi. Bu halda, 11.4.2-ci maddə, məlumat üçün sorğu edildiyi təqdirdə sənədin məxfiliyinin bir daha nəzərdən keçiriləcəyini təmin edən proseduranı müəyyən edə bilərdi. Media Layihəsində isə 27.3-cü maddə məndə təəccüb doğurur. Bu maddə ilə nəzərdə tutulur ki, Məlumatlara çatım və onların qorunması üzrə Komissiya «Xüsusilə Vacib» sözləri ilə işarələnmiş dövlət sirlərinə çatım səlahiyyətinə malikdir. Dövlət sirləri məlumatlara ictimai çatım hüququnun obyektindən kənar qaldığı təqdirdə bu səlahiyyət yersizdir. Buna görə də ola bilsin ki, 22.1-ci maddə sadəcə olaraq, formal xarakter daşıyır.

Mən, həmçinin, Media Layihəsinin /ML/ 2.2-ci maddəsinin hansı mənə daşdığına əmin deyiləm. Məlumatların dövlət sirri kimi məxfiləşdirilməsi qaydalarının, proseduralarının və müddətlərinin başqa bir qanunda ifadə edilməsi daha məqsədəuyğundur. Bu qanunda isə yalnız məlumatların ictimaiyyətə açıqlanması ilə bağlı qaydalar öz əksini tapmalıdır.

Məxfi sənədlərlə bağlı, izah olunduğu kimi, məlumatın təqdim olunmasından, yalnız onun məzmununun (və ya onun hər hansı bir hissəsinin) açıqlanması nəticəsində müəyyən xüsusi maraqlara ziyan dəyəcəyi təqdirdə imtina oluna bilər. Sənədin forması, onun statusu və ya kim tərəfindən tərtib olunması heç bir

rol oynamır. Buna görə də Hökumət Layihəsinin /HL/ 20.6-cı maddəsi Tövsiyəyə uyğun deyildir, belə ki, bu maddədə qeyd olunur ki, üçüncü tərəfdən daxil olmuş sənədlərin açıqlanması həmin üçüncü tərəfin icazəsindən asılıdır. Əlbəttə, bu zaman üçüncü tərəflə məsləhətləşmə aparıla bilər və ya ona, Media Layihəsinin /ML/ 13.4-cü maddəsində qeyd olunduğu kimi, məhkəmə qarşısında iddia qaldırmaq və ya qanunla nəzərdə tutulmuş müstəqil və bitərəf orqanın müzakirəsinə çıxarmaq yolu ilə müvafiq məlumatın açıqlanmasının qarşısını almaq hüququ verilə bilər.

3.5 Sorğular

Tövsiyə (2002) 2: V.Rəsmi sənədlərə çatım üçün edilən sorğular

1. Rəsmi sənədə çatım üçün müraciət edən tərəf müvafiq sənədə çatımın səbəblərini bildirməyə borclu deyil.
2. Sorğular zamanı formallıqlara minimum dərəcədə yol verilməlidir.

Müvafiq maddələr

Hökumət Layihəsi /HL/: 13, 15, 18

Media Layihəsi /ML/: 17, 18

Qeydlər

Hər iki layihədə aydın şəkildə qeyd olunmuşdur ki, adi hallarda müraciət edən tərəf sorğunun səbəblərini göstərməyə borclu deyil (Hökumət Layihəsi /HL/, maddə 13.6 və Media Layihəsi /ML/, maddə 17.4). (mən 3.3-də bu qaydaya istisnalara nəzərdən keçirmişəm).

Formallıqlar nisbətən azdır. Hər iki layihəyə görə şifahi sorğular da edilə bilər. Lakin, buna baxmayaraq, mən, şəxsiyyətin müəyyən olunması (identifikasiya) ilə bağlı sərt qaydaların aradan qaldırılmasını məsləhət görərdim. Media layihəsinə görə, hətta müraciət edən şəxsin şəxsiyyətini təsdiq edən sənədin nömrəsinin təqdim olunması tələb olunur. Anonim sorğuların qəbul olunmamasına ümumiyyətlə heç bir səbəb yoxdur. Təqdim olunan məlumat ictimai məlumatdır, o, sorğu əsasında hamıya verilə bilər. Buna görə də, müraciət edən şəxsin şəxsiyyətini bilməyə heç bir səbəb yoxdur. Məlumatın şəxsi məlumat olduğu hal isə bundan fərqlənir. Lakin, əvvəlcə qeyd etdiyim kimi, bu cür sorğulara ayrıca baxılmalıdır.

3.6 Sorğuların icrası

Tövsiyə (2002) 2: VI. Rəsmi sənədlərə çatım üçün edilən sorğuların icrası.

1. Rəsmi sənədə çatım üçün edilən sorğuya müvafiq sənədin saxlanıldığı dövlət hakimiyyəti orqanı tərəfindən baxılmalıdır.
2. Rəsmi sənədə çatım üçün edilən sorğulara bərabərlik prinsipi əsasında baxılmalıdır.

3. Rəsmi sənədə çatım üçün edilən sorğuya təxirəsalınmadan baxılmalıdır. Qərarın qəbul olunması, bildiriş və icra, əvvəlcədən müəyyənləşdirilə bilən vaxt məhdudiyyəti çərçivəsində həyata keçirilməlidir.
4. Əgər sorğu edilən sənəd dövlət hakimiyyəti orqanında yoxdursa, o, mümkün olan hallarda, müraciət edən şəxsi müvafiq səlahiyyətli dövlət orqanına göndərməlidir.
5. Dövlət hakimiyyəti orqanı, mümkün olan hallarda, müraciət edən şəxsə sorğu edilən sənədi müəyyən etməkdə köməklik göstərməlidir, lakin sənədin müəyyənləşdirilməsi mümkün olmadığı halda dövlət sorğuya cavab vermək öhdəliyini daşımır.
6. Rəsmi sənədə çatım üçün edilən sorğunun əsassız olması açıq-aşkar bəlli olarsa, bu halda onu təqdim etməkdən imtina edilə bilər.
7. Rəsmi sənədi bütcəlikdə və ya onun hər hansı bir hissəsini təqdim etməkdən imtina edən dövlət hakimiyyəti orqanı imtinanın səbəblərini bildirməlidir.

Müvafiq maddələr

Hökumət Layihəsi /HL/: 7, 16, 17, 19, 21

Media Layihəsi /ML/: 20, 21

Qeydlər

Hər iki layihədə sorğuların icrası ilə bağlı qaydalar öz əksini tapmışdır və onlar Tövsiyəyə uyğundur.

Hökumət Layihəsinə /HL/ əsasən, səlahiyyətli orqanlar «məlumatların təqdim olunması ilə bağlı məsələlərin həlli üçün məsul olan vəzifəli şəxs» təyin etməlidirlər. Digər vəzifələrlə yanaşı bu məsul şəxs sorğularda düzəlişlərin edilməsinə və onların icrasına görə məsuliyyət daşıyır. Zənnimcə, məlumatlara ictimai çatım haqda qanunun tətbiqinə məsul olan vəzifəli şəxsin təyin olunması məlumat sorğuları sahəsində təcrübənin əldə olunmasına şərait yaradacaq. «Məsul vəzifəli şəxs»in «Məlumatların təqdim olunması ilə bağlı məsələlər üzrə səlahiyyətli nümayəndə» qarşısında hesabat verməsi kimi geniş vəzifələri bunu tamamlayır.

3.7 Məlumat çatımının formaları

Tövsiyə (2002) 2: VII. Rəsmi sənədlərə çatımın formaları

1. Rəsmi sənədlərə çatım imkanı əldə olunduğu təqdirdə, dövlət hakimiyyəti orqanı, mümkün qədər qısa müddətdə müraciət edən şəxsin istəyini nəzərə almaqla, sənədin surətinin onun əsli ilə tutuşdurulmasına imkan yaratmalıdır.
2. Rəsmi sənəddə əks olunan bəzi məlumatlara məhdudiyyət olduğu təqdirdə dövlət hakimiyyəti orqanı sənəddə toplanmış digər məlumatların nəzərdən keçirilməsinə icazə verməlidir. Buraxılmış yerlər

aydın şəkildə göstərilməlidir. Lakin sənədin qalan hissəsi yanlış fikir formalaşdırırsa və ya heç bir məna daşımırsa, onun təqdim olunmasından imtina edilə bilər.

3. Dövlət hakimiyyəti orqanı, müraciət edən şəxsi asan əldə oluna bilən alternativ mənbələrə istiqamətləndirməklə müvafiq rəsmi sənədin alınmasına imkan yarada bilər.

Müvafiq maddələr

Hökumət Layihəsi /HL/: 14

Media Layihəsi /ML/: 19

Qeydlər

Hökumət Layihəsinin /HL/ 14-cü və Media Layihəsinin /ML/ 19-cu maddələri Təvsiyəyə uyğundur.

3.8 Ödənişlər

Təvsiyə (2002) 2: VIII. Rəsmi sənədlərə çatıma görə ödənişlər

1. Prinsip etibarilə, orqanın yerləşdiyi yerdə, rəsmi sənədin əslinin nəzərdən keçirilməsi üçün heç bir ödəniş nəzərdə tutulmamalıdır.
2. Rəsmi sənədin surəti üçün müraciət edən şəxsdən ödəniş tələb oluna bilər, amma bu ödəmə əqlabatan olmalı və müvafiq dövlət hakimiyyəti orqanının sərf etdiyi faktiki xərcəri aşmamalıdır.

Müvafiq maddələr

Hökumət Layihəsi /HL/: 22

Media Layihəsi /ML/: 23

Qeydlər

Hökumət Layihəsinin /HL/ 22-ci maddəsi Təvsiyəyə uyğun deyildir, belə ki, həmin maddə, müraciət edən şəxsdən, məlumatın axtarışı və hazırlanması ilə bağlı xərclərə görə ödəmə nəzərdə tutur. Bu xərclər məlumatın surətinin çıxarılması xərcləri ilə eyni deyil. Faktiki olaraq, bu xərclər o, qədər yüksək ola bilər ki, məlumata çatım hüququnun istifadəsi qeyri-mümkün ola bilər. Media-Layihəsinin /ML/ 23-cü maddəsi Təvsiyəyə uyğundur.

3.9 Yenidən baxılma prosedurası

Təvsiyə (2002) 2: IX.Yenidən baxılma prosedurası

1. Müraciət edən tərəfin rəsmi sənəd üçün etdiyi sorğunun bir hissəsi və ya o, bütövlükdə rədd edilərsə, və ya sorğuya lazımi diqqət yetirilməzsə və ya VI.3 Prinsipdə göstərilən vaxt məhdudiyəti

çərçivəsində baxılmazsa, bu zaman müraciət edən tərəfə onun sorğusuna məhkəmə qarşısında və ya qanunla müəyyən olunmuş müstəqil və bitərəf orqan tərəfindən yenidən baxılmasına imkan yaradılmalıdır.

2. Müraciət edən tərəfin sorğusuna təxirəsalınmadan və çox xərc tələb olunmadan müvafiq dövlət orqanı tərəfindən yenidən nəzərdən keçirilməsi və ya 1-ci bəndə uyğun olaraq yenidən baxılması imkanı təmin olunmalıdır.

Müvafiq maddələr

Hökumət Layihəsi /HL/: 23 - 33

Media Layihəsi /ML/: 24-27

Qeydlər

Hər iki qanun layihəsi, müvafiq olaraq, Məlumatların təqdim olunması ilə bağlı məsələlər üzrə səlahiyyətli nümayəndənin (Hökumət Layihəsi /HL/) və Məlumatlara çatım və onların qorunması üzrə komissiyanın (Media Layihəsi /ML/) təsis olunması qaydalarını müəyyən edir. Mənim fikrimcə, hər iki layihə tamamilə Tövsiyəyə uyğundur. Mən, orqanın tək üzvlü və ya çox üzvlü olmasında heç bir fərq görmürəm.

Hökumət Layihəsində /HL/ qeyd olunan səlahiyyətli nümayəndə və Media Layihəsində /ML/ qeyd olunan Komissiya geniş səlahiyyətlərə və vəzifələrə malikdirlər. Qanunun tətbiqi üçün təcrübədə səlahiyyətli nümayəndənin və ya Komissiyanın işi lazımi səviyyədə aparmasına şərait yaradılmalıdır.

3.10 Əlavə tədbirlər

Tövsiyə (2002) 2: X. Əlavə tədbirlər

1. Üzv dövlətlər, aşağıda qeyd olunanlar üçün zəruri tədbirlər həyata keçirməlidirlər:

- i. ictimaiyyətə (əhaliyə), rəsmi sənədlərə çatım hüquqları və onlardan necə istifadə olunması barədə məlumat vermək;

- ii. bu hüququn tətbiq olunması ilə bağlı dövlət məmurlarının öz vəzifə və öhdəlikləri üzrə təlimatlandırılmasını təmin etmək;

- iii. müraciət edən tərəfin öz hüququndan istifadə edə bilməsini təmin etmək.

2. Bu məqsədlə dövlət hakimiyyəti orqanları xüsusilə:

- i. sənədlərlə ehtıfər etməlidirlər ki, onların asanlıqla əldə olunması mümkün olsun;

ii. sənədlərin saxlanması və məhv edilməsi üçün aydın və müəyyən olunmuş qaydalar tətbiq etmək;

iii. mümkün qədər qısa müddətdə, onların məsuliyyət daşdıqları məsələlər və fəaliyyət üzrə məlumatların hazırlanması, məsələ saxladığı sənədlərin siyahısını və ya qeydiyyatını tərtib etmək.

Müvafiq maddələr

Hökumət Layihəsi /HL/: 6, 7

Media Layihəsi /ML/: 7, 8, 9

Qeydlər

Media Layihəsinin /ML/ 7 – 9-cu maddələrində Tövsiyənin X prinsipi çox gözəl tətbiq olunmuşdur. Məlumatları saxlayan orqanların vəzifələri aydın və tam şəkildə sadalanmışdır. Hökumət Layihəsi /HL/ bu prinsiplə tələb olunan yalnız əsas qaydaları əks etdirdiyi üçün Media Layihəsindən /ML/ daha sadədir.

3.11 Dövlət hakimiyyəti orqanlarının öz təşəbbüsü ilə ictimaiyyətə açıqladığı məlumatlar

Tövsiyə (2002) 2: XI. Dövlət hakimiyyəti orqanlarının öz təşəbbüsü ilə ictimaiyyətə açıqladığı məlumatlar

Hər hansı bir məlumatın təmin olunmasında maraq dövlət idarəetməsinin şəffaflığını və idarəetmə orqanlarının fəaliyyətinin səmərəliliyini artırmaq olarsa və bu, ictimaiyyəti ictimai maraq kəsb edən məsələlərdə iştirak etməyə həvəsləndirəcəksə, dövlət hakimiyyəti orqanı, öz təşəbbüsü ilə və müvafiq olan hallarda, bu məlumatın ictimaiyyətə açıqlanması üçün zəruri tədbirlər görməlidir.

Müvafiq maddələr

Hökumət Layihəsi /HL/: 7.9, 7.10, 9

Media Layihəsi /ML/: 8, 10, 11, 12

Qeydlər

Hər iki qanun layihəsi Tövsiyəyə uyğundur. Aydındır ki, Media Layihəsinin /ML/ 10-cu maddəsinə istinadən, məlumatları saxlayan orqanların öz təşəbbüsləri ilə müvafiq məlumatları açıqlaması üçün onların geniş vəzifələr daşımaları şəffaflıq perspektivindən üstün qiymətləndirilməlidir.

3.12 Digər müddəalar

- Hökumət Layihəsi /HL/ açıq məlumatı və çatım məhdudlaşdırılmış məlumatı bir-birindən fərqləndirir. Məncə, burada nə isə qarışdırılmışdır. Tövsiyənin əsas prinsipi ondan ibarətdir ki, məhdudiyətlərdən biri tətbiq olunduğuna görə məlumatın açıqlanması mümkün olmadığı hallar istisna edilməklə, dövlət hakimiyyəti orqanlarında saxlanılan bütün rəsmi sənədlər «açıq məlumatlar»dır.

Çatım məhdudlaşdırılmış məlumatlardan danışarkən yanlışlıq ondan ibarətdir ki, bu məlumatların açıqlanmamasının səbəbi qismində vəzifəli şəxslər tərəfindən sənədin məzmununa baxılması və açıqlanmama barədə qərarın verilməsi deyil, məhz onların «məhdud çatım» sözləri ilə möhürlənməsi göstərilir. Bu da, həmçinin, mənim, məxfi sənədlərlə bağlı qeyd etdiyim problemlə eynidir.

- Mənim fikrimcə, Hökumət Layihəsinin /HL/ 12.5-ci maddəsi vacibdir. Avropa İttifaqının Avropa Komissiyası tərəfindən aparılan bəzi araşdırmalar onu göstərmişdir ki, əgər ictimai məlumatların təkrar istifadəsi azad şəkildə olsaydı, böyük iqtisadi uğurlar əldə olunardı.

- Media Layihəsinin 2.3-cü maddəsində bildirilir ki, «bu qanunun müddəaları ilə məlumata çatım hüququ barədə digər qanunun müddəaları arasında ziddiyyət yaranarsa, bu qanunun müddəaları üstün tutulacaqdır. Mənim fikrimcə, bu, çox vacib maddədir, lakin bura «əgər digər qanun məlumata çatım hüququnu genişləndirmirsə» sözlərinin əlavə olunması məqsədəuyğundur. Bu, digər qanunlara görə konkret şəxslərin məlumata xüsusi çatım hüququna malik olduqları hallarda xüsusilə vacibdir (məsələn, məhkəmə araşdırmaları zamanı).

- Sonuncu iradəmə əlavə olaraq qeyd edirəm ki, Hökumət Layihəsinin 3.1 və 11.2-ci maddələrində də eyni qaydada düzəlişlər aparılmalıdır.

- Bundan əlavə mənə elə gəlir ki, Media Layihəsinin /ML/ 2.4-cü maddəsində qeyd olunan arxivlər haqda qanun bu qanundan fərqlənir, belə ki, o, daha az məhdudiyət nəzərdə tutur.

- Ola bilsin ki, bu, tərcümə ilə əlaqədardır, lakin Media Layihəsinin /ML/ 3.1.3-cü maddəsində «ictimai məlumat»ın anlayışının verilməsinə baxmayaraq, qanun layihəsinin qalan yerlərində yalnız «məlumat» sözü işlədilmişdir.

- Hökumət Layihəsinin /HL/ 27-ci maddəsi və Media Layihəsinin 28-ci maddəsi qanunun tətbiqi ilə bağlı illik hesabat verilməsini nəzərdə tutur. Bu, çox yaxşıdır.

- Hökumət Layihəsinin /HL/ 20.8-ci maddəsinin hansı mənə daşdığı mənə tamamilə aydın deyil.

- 4. Nəticə

Bu icmalda, Azərbaycan Respublikasının məlumat azadlığı haqda iki qanun layihəsi, Avropa Şurasının rəsmi sənədlərə çatımla bağlı 2002-ci ildə qəbul etdiyi tövsiyəyə uyğunluq baxımından təhlil olunur: hökumət orqanları tərəfindən təqdim olunan layihə və Media Hüquq İnstitutu tərəfindən təqdim olunan layihə. Məlumdur ki, hər iki qanun layihəsini hazırlayanlar müvafiq tövsiyədə qeyd olunan prinsipləri hərtərəfli öyrənmişlər. Hər iki qanun layihəsi yüksək keyfiyyətə malikdir.

Bununla yanaşı hər iki qanun layihəsi güclü və zəif xüsusiyyətlərə malikdir. Əgər güclü tərəflər uyğunlaşdırılaraq qanunda öz əksini taparsa, bu zaman nəticədə qanun da təqdirəlayiq olacaqdır. Buna görə də mən bu iki layihədən birini digərindən üstün hesab etmirəm. Ümumiyyətlə, Media Layihəsinin /ML/ dili və strukturu daha aydın və başa düşüləndir. Buna görə də həmin layihənin sonrakı müzakirələr üçün başlanğıc nöqtə kimi götürülməsi daha məqsədəuyğundur.

**İnformasiya azadlığı haqqında
Azərbaycan Respublikasının Qanunu**

Bu Qanun informasiya azadlığının həyata keçirilməsi üçün normalar və şərtlər müəyyənləşdirir, vətəndaşların informasiya əldə etmək hüququnun təmin edilməsi sahəsində dövlət orqanlarının, bələdiyyələrin, mülkiyyət növündən asılı olmayaraq bütün hüquqi şəxslərin vəzifə və funksiyalarını tənzimləyir.

**I fəsil
Ümumi müddəalar**

Maddə 1. İnformasiya azadlığı

1.1. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 50-ci maddəsinə uyğun olaraq hər kəsin istədiyi informasiyanı qanuni yolla axtarmaq, əldə etmək, ötürmək, hazırlamaq və yaymaq azadlığı vardır.

1.2. İnformasiya azadlığının həyata keçirilməsi digər insanların hüquqlarının, azadlıqlarının və qanuni maraqlarının pozulmasına səbəb olmamalıdır.

Maddə 2. Əsas anlayışlar

2.1. Bu Qanunun məqsədləri üçün istifadə olunan anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

2.1.1. **informasiya** – yaranma tarixindən, təqdimat formasından və təsnifatından asılı olmayaraq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən saxlanılan, maddi daşıyıcıda qeydə alınan faktlar, rəylər, bilgilər, xəbərlər və ya digər xarakterli məlumatların məcmusu;

2.1.2. **məlumat** – təbiətdə və cəmiyyətdə baş verən hadisələr, proseslər, təzahürən fəaliyyətlər və əşyalar barədə faktlar, rəylər, bilgilər;

2.1.3. **fərdi məlumat** – vətəndaşın şəxsiyyətini birbaşa və ya dolayısı ilə identifikasiya etməyə imkan verən hadisələr, fəaliyyətlər, vəziyyətlər barədə faktlar, rəylər, bilgilər;

2.1.4. **informasiya ehtiyatları** – informasiya sistemlərində (kitabxanalarda, arxivlərdə və fondlarda, məlumat banklarında və s.) olan sənədlər və sənəd massivləri, habelə ayrıca sənədlər və sənəd massivləri;

2.1.5. **informasiya xidməti** – sorğu ilə müraciət edən hər kəsi informasiya ilə təmin etmək səlahiyyətli orqanların göstərdiyi fəaliyyət;

2.1.6. **səlahiyyətli orqan** – informasiya ehtiyatlarına sabitlik, istifadə və sərəncam vermək hüququ olan dövlət orqanları, bələdiyyələr, dövlət büdcəsindən tam və ya qismən maliyyələşən hüquqi şəxslər;

2.1.7. **informasiya istifadəçisi** – informasiya almaq, yaxud informasiya ilə işləməyə buraxılmaq üçün səlahiyyətli orqanlara bu Qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada yazılı sorğu verən fiziki və ya hüquqi şəxs;

2.1.8. **informasiyanın açıqlanması** – informasiyanın kütləvi informasiya vasitələrində yayılması, sorğu və ya məlumat kitabçalarında çap edilməsi, internet və ya elektron vasitələrlə çatdırılması, brifinqlərdə, mətbuat relizlərində və ya konfranslarda elan edilməsi, rəsmi və ya kütləvi tədbirlərdə çıxışlarda bildirilməsi, yazılı və ya şifahi sorğu əsasında təqdim olunması;

2.1.9. ictimai marağ – cəmiyyətin sabitliyi, əmin-amanlığı, təhlükəsizliyi və dayanıqlı inkişafı, dövlətin idarə olunmasında aşkarlığın təmin olunması ilə bağlı ayrı-ayrılıqda hər kəsin, bütövlükdə hamının bilgiləndirilməsini zəruri edən meyar.

Maddə 3. İnformasiya azadlığı haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi

3.1. İnformasiya azadlığı haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, bu Qanundan və digər normativ hüquqi aktlardan ibarətdir.

3.2. Bu Qanunla Azərbaycan Respublikasının digər qanunvericilik aktları arasında ziddiyyət yaranarsa, bu Qanunun müddələri tətbiq olunur.

3.3. Bu Qanunla Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələr arasında ziddiyyət yaranarsa, həmin beynəlxalq müqavilələr tətbiq edilir.

Maddə 4. İnformasiya azadlığının prinsipləri

4.1. İnformasiya azadlığının həyata keçirilməsinin əsas prinsipləri aşağıdakılardır:

4.1.1. informasiya azadlığının dövlət təminatı;

4.1.2. informasiyanın əldə edilməsinin qanuniliyi;

4.1.3. informasiyanın açıqlığı və əldə olunmasının sərbəstliyi;

4.1.4. informasiyanın əhatəliliyi və etibarlılığı;

4.1.5. informasiyanın vaxtında təqdim olunması;

4.1.6. vətəndaşların informasiya əldə etmək hüququnun qorunması, o cümlədən məhkəmə yolu ilə müdafiəsi;

4.1.7. informasiya əldə etmək hüququnun pozulmasına görə məsuliyyət;

4.1.8. informasiya təqdim olunarkən üçüncü şəxsin hüquqlarının və qanuni maraqlarının qorunması;

4.1.9. informasiya əldə etmək hüququnun dövlətin müstəqilliyinin, təhlükəsizliyinin və ərazi bütövlüyünün, məhkəmələrin nüfuzunun və tərəfsizliyinin, fiziki və hüquqi şəxslərin hüquq və azadlıqlarının qanuni maraqlarının qorunması üçün lazım olandan çox məhdudlaşdırılmaması.

Maddə 5. Sənədləşdirilmiş informasiya (sənəd)

5.1. Maddi daşıyıcıda mətn, səs və ya təsvir formasında qeydə alınan və identifikasiya edilməsinə imkan verən istənilən rekvizitli informasiya mənbəyindən, yaranma tarixindən, saxlanma yerindən, rəsmi statusundan, mülkiyyət növündən, mənsub olduğu təşkilat tərəfindən yaradılıb-yaradılmadığından asılı olmayaraq sənədləşdirilmiş informasiya (sənəd) hesab olunur.

5.2. Səlahiyyətli orqanlar sənədə sahibdirlər, əgər:

5.2.1. bu orqanlarda olan sənəd başqa şəxsin mülkiyyətində deyilsə;

5.2.2. başqa şəxsə olan sənəd səlahiyyətli orqanlarının mülkiyyətindədirsə.

Maddə 6. Sənədin saxlanması, komplektləşdirilməsi və mühafizəsi

6.1. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı sənədlərin saxlanılmasına, komplektləşdirilməsinə və mühafizəsinə dair qaydalar işləyib hazırlayır və ehtiyac olduqda bu qaydaları yeniləşdirir.

6.2. Səlahiyyətli orqanlar malik olduqları sənədlərin bu Qanunun 6.1-ci maddəsində göstərilən qaydalara uyğun saxlanılmasına, komplektləşdirilməsinə və mühafizəsinə görə məsuliyyət daşıyırlar.

6.3. Səlahiyyətli orqanlar dəyişiklik və əlavələr edilməli olan fərdi məlumatları tamamlamaq üçün müvafiq qaydalar müəyyənləşdirir və bu qaydaların icrasını təmin edirlər.

Maddə 7. İnformasiyanın əldə olunmasına təminat

7.1. Səlahiyyətli orqanlar malik olduqları sənədlərdən informasiya ehtiyatları yaradır, onların reyestrini aparırlar.

7.2. Reyestrin yaradılması, saxlanması və vaxtaşırı yeniləşdirilməsi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq olunur.

7.3. Səlahiyyətli orqanlar öz informasiya ehtiyatlarından hər kəs maneəsiz, sərbəst və bərabər şərtlərlə istifadə edə bilmək hüququnu təmin etməyə borcludurlar və bu məqsədlə informasiya məsələləri üzrə vəzifəli şəxs təyin edir, informasiya xidmətləri göstərirlər. İnformasiya məsələləri üzrə vəzifəli şəxsin təyin olunmaması sorğu üzrə informasiya verməkdən imtina üçün əsas ola bilməz.

7.4. İnformasiya məsələləri üzrə vəzifəli şəxs aşağıdakı funksiyaları yerinə yetirir;

7.4.1. informasiya almaq üçün verilmiş sorğuları qəbul edir və qeydə alır;

7.4.2. sorğuları diqqətlə araşdırıb qərarlar qəbul edir;

7.4.3. sorğulara bu Qanunla nəzərdə tutulmuş qaydada və müddətdə cavablar göndərir;

7.4.4. sənədlərin saxlanılmasına, komplektləşdirilməsinə və mühafizəsinə, informasiya xidmətlərinin göstərilməsinə nəzarət edir;

7.4.5. informasiya məsələləri üzrə Komissara təqdim olunacaq hesabatları hazırlayır;

7.4.6. informasiya əldə edilməsi ilə bağlı səlahiyyətli orqanın ünvanına göndərilən şikayət ərizələrini araşdırıb həll edir.

7.5. İnformasiya məsələləri üzrə Komissara təqdim olunacaq hesabatları hazırlayır;

7.5.1. informasiya əldə etmək üçün verilən sorğuların sayı, qismən və ya tam şəkildə təmin edilən sorğuların sayı, imtina edilən sorğuların sayı;

7.5.2. informasiyanın əldə edilməsi ilə bağlı səlahiyyətli orqanın ünvanına daxil olan şikayətlərə baxılmasının nəticələri;

7.5.3. informasiya verilməsindən imtina halları ilə bağlı apelyasiyalar;

7.5.4. informasiyanın təqdim edilməsindən əldə olunan ödənişin məbləği;

7.5.5. bu Qanunun 7.9-cu maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq dərc edilmiş informasiyalar barədə məlumat;

7.5.6. bu Qanunun 6-cı maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq sənədlərin saxlanılması, komplektləşdirilməsi və mühafizəsi haqqında məlumat;

7.5.7. informasiya ehtiyatları ilə işləyən kadrların peşə hazırlığı barədə məlumat.

7.6. Səlahiyyətli orqanlar;

7.6.1. informasiyanın axtarılması;

7.6.2. informasiyanın işlənməsi;

7.6.3. sənədləşdirilmiş informasiyanın təqdim olunması;

7.6.4. sənədləşdirilmiş informasiyanın mühafizəsi;

7.6.5. istifadəçilərə məsləhətlər verilməsi və digər sahələrdə informasiya xidmətləri göstərirlər;

7.7. Səlahiyyətli orqanlar hər cari ildən sonra ən gec üç ay ərzində özlərinin fəaliyyətləri barədə aşağıdakı məlumatları dərc edirlər;

7.7.1. həmin orqanın strukturu, funksiyası, gəlirləri, xərcləri və ilin sonuna olan göstəriciləri;

7.7.2. vəzifəli şəxslərin adı, soyadı, vəzifəsi, telefon nömrəsi, digər məlumatlar;

7.7.3. ictimaiyyətə göstərilən xidmətlər;

7.7.4. informasiya ehtiyatları, informasiya sistemi, informasiyanın növ və kateqoriyaları, onların təsnifatı barədə xülasə;

7.7.5. il ərzində səlahiyyətli orqanın fəaliyyəti barədə informasiyalar dərc edilmiş mətbu orqanların siyahısı və informasiyaların dərc edilməsi;

7.8. Səlahiyyətli orqanlar həmçinin qəbul etdikləri mühüm qərarlar və rəsmi tədbirlər barədə vaxtaşırı brifinqlər, mətbuat relizləri, mətbuat konfransları vasitəsilə və digər yollarla məlumat verməyə borcludurlar.

7.9. Dövlət orqanları;

7.9.1. vətəndaşların həyatı və sağlamlığı üçün təhlükə yaradan fəvqəladə hadisələr, təbii fəlakətlər və qəzalar barədə dərhal məlumat verirlər;

7.9.2. ekoloji, meteoroloji, radioloji, sanitariya-epidemioloji və cinayətkarlığın vəziyyəti barədə cəmiyyəti vaxtaşırı məlumatlandırirlar;

7.9.3. hər maliyyə təftiş yoxlanılmasından sonra onun nəticələrini açıqlayırlar;

7.9.4. cəmiyyətdə yayılmış həqiqətə uyğun olmayan informasiyaları təkzib edirlər;

7.9.5. ictimai maraq üçün zəruri olan və ya zəruri ola biləcək informasiyaları açıqlayırlar;

7.10. Dövlət informasiyasının əldə olunmasını təmin etmək məqsədilə;

7.10.1. informasiya sahəsində dövlət siyasətini formalaşdırır və həyata keçirir.

7.10.2. informasiyanın hər kəs tərəfindən maneəsiz, sərbəst və hamı üçün bərabər şərtlərlə əldə edilməsinə şərait yaradır;

7.10.3. qanunvericilik bazası yaradır və bu qanunların tələblərinin yerinə yetirilməsinə nəzarət edir;

7.10.4. informasiya sistemləri və texnologiyaları sahəsində layihə və proqramların hazırlanması və həyata keçirilməsi üçün investisiyaların cəlb olunması sistemini və stimullaşdırma mexanizmini yaradır;

7.10.5. informasiya ehtiyatları, sistemləri, texnologiyaları və onların təminat vasitələri üzərində mülkiyyətin bütün növlərinin inkişafına qayğı göstərir, informasiya məhsulları və xidmətləri bazasının formalaşdırılmasını stimullaşdırır.

Maddə 8. İnformasiya təminatının subyektləri

8.1. Səlahiyyətli orqanlar, kommərsiya, qeyri-hökumət təşkilatları, o cümlədən siyasi partiyalar, dini qurumlar və həmkarlar ittifaqı təşkilatları, habelə mülkiyyət növündən asılı olmayaraq digər hüquqi şəxslər informasiya təminatının subyektləridir.

8.2. Bu Qanunun 7.1-7.9-cu maddələri istisna olmaqla, səlahiyyətli orqanlara verilən bütün tələblər informasiya təminatının digər subyektlərinə də şamil edilir.

8.3. İnformasiya təminatı subyektlərinin bir-birindən informasiya əldə etməsi Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.

8.4. Kommərsiya, qeyri-hökumət təşkilatları, o cümlədən siyasi partiyalar, dini qurumlar və həmkarlar ittifaqı təşkilatları, habelə mülkiyyət növündən asılı olmayaraq digər hüquqi şəxslər sorğuda göstərilən informasiyaya malik olmadıqda bu bərdə informasiya istifadəçisinə (bundan sonra – istifadəçi) yazılı məlumat verməyə borcludurlar.

Maddə 9. Avtomatlaşdırılmış informasiya sistemi və ondan istifadə qaydaları

9.1. İstifadəçilərin avtomatlaşdırılmış informasiya sistemindən informasiya əldə etmələrini təmin etmək məqsədi ilə səlahiyyətli orqanlar;

9.1.1. avtomatlaşdırılmış informasiya sistemini ümumi istifadədə olan rabitə xəttinə qoşur, vətəndaşların bu sistemdən sərbəst və məhdudiyətsiz istifadəsi üçün mülkiyyətlərində olan informasiyaları özlərinin rəsmi serverlərinə yerləşdirirlər.

9.1.2. vətəndaşların asanlıqla istifadə edə biləcəkləri yerlərdə (səlahiyyətli orqanların idarə binalarında, kitabxanalarda, poçt şöbələrində, qanunvericiliklə müəyyənləşdirilmiş digər yerlərdə) ümumi istifadədə olan rabitə xətlərinə qoşulmuş abonent məntəqələri yaradırlar;

9.1.3. sorğuların verilməsi və informasiyaların ümumi istifadədə olan rabitə xətlərilə təqdim olunması üçün elektron poçt ünvanı ayırırlar.

9.1.4. rəsmi serverlərdə yerləşdirilən informasiyaların məzmunu, əhatəliliyi və etibarlılığı üçün məsuliyyət daşıyırlar;

9.2. Elektron formada təqdim olunan informasiyanın etibarlılığı Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş qaydada təsdiq olunur. Kompüterin köməyi ilə yaradılan və telekommunikasiya kanalları ilə təqdim olunan sənədlərdə bu sənədlər üçün müəyyənləşdirilmiş bütün rekvizitlər göstərilməlidir.

Maddə 10. Açıq informasiya

10.1. Əldə olunma növünə görə informasiya açıq və alınması məhdudlaşdırılan informasiyalara bölünür:

10.2. Alınması Azərbaycan Respublikası qanunu ilə məhdudlaşdırılmayan informasiyalar açıq informasiyalar sayılır.

10.3. Aşağıdakı informasiyaların məhdudlaşdırılması qadağandır;

10.3.1. dövlət sirri təşkil edən patentlər və inteqral sxem topologiyaları istisna olmaqla əqli mülkiyyət hüququnun digər obyektivləri bərdə;

10.3.2. dövlətin vətəndaşlara, vəzifəli şəxslərə, mülkiyyət növündən asılı olmayaraq hüquqi şəxslərə verdiyi imtiyazlar, güzəştlər və kompensasiyalar haqqında;

10.3.3. dövlət hakimiyyəti orqanları və onların vəzifəli şəxsləri tərəfindən qanunçuluğun pozulması faktları haqqında;

10.3.4. Azərbaycan Respublikasının ali vəzifəli şəxslərinin səhhəti haqqında;

10.3.5. vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının, hüquqi şəxslərin qanuni maraqlarının pozulması faktları haqqında;

10.3.6. insanların həyat və sağlamlığı üçün təhlükə törədən fəvqəladə hadisələr və qəzalar, onların nəticələri, habelə təbii fəlakətlər, onların rəsmi proqnozları və nəticələri haqqında;

10.3.7. ekologiyanın, səhiyyənin, sanitariyanın, demoqrafiyanın, təhsilin, mədəniyyətin, kənd təsərrüfatının, habelə cinayətkarlığın vəziyyəti haqqında;

10.3.8. dövlət orqanlarının mal və xidmətlərinin tariflərinin müəyyənləşdirilməsi haqqında;

10.3.9. ətraf mühitə, insanların sağlamlığına təsir edən və ya təsir edə biləcək fəaliyyət nəticəsində ətraf mühitin komponentlərində baş verən və ya baş verə biləcək dəyişikliklər, onların qiymətləndirilməsi, ətraf mühitin mühafizəsi və səmərəli istifadəsinə yönəldilmiş tədbirlər və xərclər bərdə;

10.3.10. dövlət orqanlarının və bələdiyyələrin hüquqi statusu, fəaliyyətləri və vakansiyaları haqqında;

10.3.11. büdcə vəsaitlərindən istifadə, ölkənin iqtisadi durumu və əhalinin tələbatı bərdə;

10.3.12. dövlətin qızıl və valyuta ehtiyatlarının həcmi haqqında;

- 10.3.13. dövlət orqanlarında və bələdiyyələrdə çalışan qulluqçuların vəzifə təlimatları;
- 10.3.14. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq mütləq dərc edilən normativ hüquqi aktlar;
- 10.3.15. Milli Məclisin açıq iclaslarının protokolları və stenoqramları;
- 10.3.16. normativ xarakterli aktlar;
- 10.3.17. məhkəmə aktları;
- 10.3.18. dövlət standartları;
- 10.3.19. hidrometologiya və təbii mühitin monitorinqi üzrə xüsusi təyinatlı məlumatlar;
- 10.3.20. arxivlərin, muzeylərin, kitabxanaların açıq fondlarda toplanan digər informasiyalar;
- 10.4. Açıq informasiyaların əldə olunması aşağıdakı yollarla təyin edilir;
- 10.4.1. informasiyanın bu Qanunun 7.7-ci, 7.8-ci və 7.9-cu maddələrində göstərilən qaydada açıqlanması yolu ilə;
- 10.4.2. fiziki şəxslərin yazılı və ya şifahi, hüquqi şəxslərin yazılı sorğusu əsasında.

Maddə 11. Alınması məhdudlaşdırılan informasiyalar

11.1. Alınması məhdudlaşdırılan informasiyalara aşağıdakılar aiddir:

- 11.1.1. dövlət sirri hesab olunan məlumatlar;
- 11.1.2. peşə (həkim, notariat, vəkil) sirri təşkil edən məlumatlar;
- 11.1.3. kommərsiya sirrinə aid olan məlumatlar;
- 11.1.4. istintaq sirri sayılan məlumatlar;
- 11.1.5. vətəndaşların şəxsi həyatına dair sirlər (fərdi məlumatlar).
- 11.2. Alınması məhdudlaşdırılan informasiyaların hüquqi rejimi Azərbaycan Respublikasının qanunları və qanunlara uyğun şəkildə hazırlanan normativ hüquqi aktlarla tənzimlənir. Alınması məhdudlaşdırılan informasiyalar hüquqi rejiminə görə dövlət sirli və konfidensial ola bilər.
- 11.3. Dövlət sirrinə aid edilməyən, lakin vətəndaşların, mülkiyyət növündən asılı olmayaraq hüquqi şəxslərin qanuni maraqlarının qorunması məqsədilə məxfiliyi təmin edilməli olan informasiya konfidensial xarakter daşıyır;
- 11.4. Dövlət və konfidensial sirlərə aid informasiyaların məxfiliyi aşağıdakı hallarda aradan qaldırılır və bu informasiyalar elan olunur:
  - 11.4.1. Azərbaycan Respublikası dövlət sirri təşkil edən məlumatların açıq mübadiləsi sahəsində beynəlxalq öhdəliklər götürərsə;
  - 11.4.2. obyektiv halların dəyişməsi nəticəsində məlumatların məxfiliyinin məqsəduyğunluğu aradan qalxarsa;
  - 11.4.3. məxfilik müddəti başa çatarsa;
  - 11.4.4. kütləvi informasiya vasitələrində yayımlanarsa və ya digər üsullarla ictimaiyyətə bölli olarsa.

Maddə 12. İnformasiya əldə etmək hüququ

- 12.1. Hər bir kəs özü və ya nümayəndəsi vasitəsilə səlahiyyətli orqanı, informasiyanın növünü və informasiya ilə işləmə formasını sərbəst şəkildə seçmək, informasiya almaq üçün müraciət etmək hüququna malikdir.
- 12.2. Səlahiyyətli orqanlara müraciət edən hər bir kəs:
  - 12.2.1. sorğu edilən informasiyanın həmin orqanda olub-olmaması barədə, bu informasiya olmadıqda onu əldə etmək üçün yardımçı məlumatlar almaq;
  - 12.2.2. səlahiyyətli orqanlar sorğu edilən informasiyaya sahib olduqda onu sərbəst, maneəsiz və bərabər şərtlərlə əldə etmək hüququna malikdir.
- 12.3. Fiziki və hüquqi şəxslərin özləri barəsindəki sənədləşdirilmiş informasiyaya, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş hallar istisna edilməklə, maneəsiz buraxılmaq, bu informasiyada dəqiqləşdirmələr aparılmasını tələb etmək, informasiyadan kimlərin və hansı məqsədlə istifadə etdiyini öyrənmək hüququ vardır.
- 12.4. Əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş hallardan başqa, informasiya əldə etmək hüququndan maneəsiz, sərbəst və bərabər şərtlərlə istifadə edə bilərlər.
- 12.5. Səlahiyyətli orqanlardan bu Qanunun tələblərinə uyğun əldə edilmiş sənədləşdirilmiş informasiyadan kommərsiya məqsədləri üçün törəmə informasiya yaradılarkən ilkin mənbəyə istinad edilsin.
- 12.6. Səlahiyyətli orqanlardan bu Qanunun tələblərinə uyğun əldə edilmiş sənədləşdirilmiş informasiyanın kommərsiya məqsədləri ilə ötürülməsi, satılması, çoxaldılması və ya dərc edilməsi qanunvericiliklə tənzimlənir.

II fəsil İnformasiyanın əldə edilməsi

Maddə 13. İnformasiyanın verilməsi haqqında sorğu

13.1. İnformasiya əldə etmək üçün sorğu yazılı və ya şifahi şəkildə, o cümlədən elektron formada, elektron poçt vasitəsilə və ya telefonla verilə bilər.

13.2. Şifahi sorğu şəxsin özünü təqdim etməsi ilə səlahiyyətli orqanların vəzifəli şəxslərinə bilavasitə verilir və bu Qanunun 13.3-cü maddəsində göstərilən hallardan başqa, bir qayda olaraq, şifahi şəkildə cavablandırılır.

13.3. Savadsızlığı, yaxud fiziki çatışmazlığı üzündən yazılı sorğu ilə müraciət edə bilməyən vətəndaşın şifahi sorğusunu səlahiyyətli orqanların vəzifəli şəxsləri öz adlarını və soyadlarını, tutduqları vəzifəni göstərməklə yazılı şəkildə tərtib etməli və tarixini göstərməklə qeydə almalıdırlar.

13.4. Yazılı sorğuda aşağıdakılar göstərməlidir:

13.4.1. müraciət olunan orqanın adı;

13.4.2. tələb olunan informasiya barədə qısa və aydın məlumat və ya informasiyanı əldə etməyə imkan verən sənəd, yaxud həmin sənədin bir hissəsi;

13.4.3. tələb olunan informasiyanın əldə edilmə forması;

13.4.4. müraciət edənin adı, soyadı və ünvanı;

13.5. Yazılı sorğu fiziki şəxs və ya hüquqi şəxsin rəhbəri, yaxud onların nümayəndəsi tərəfindən imzalanır.

13.6. İstifadəçi bu Qanunun 19.12-ci və 21.3-cü maddələrində göstərilən hallardan başqa, informasiyanın alınmasının zəruriliyini əsaslandırmağa borclu deyildir.

13.7. Yazılı sorğunu qəbul etməkdən imtina qadağandır.

Maddə 14. İnformasiyanı əldə etmənin formaları

14.1. İstifadəçi öz ərizəsində informasiyanın aşağıdakı formalardan birində və ya mövcud olan digər formalarda verilməsini tələb edə bilər;

14.1.1. sənədin öyrənilməsi;

14.1.2. sənədin üzünün köçürülməsi;

14.1.3. müraciət olunan orqanın texniki imkanlarından istifadə etməklə sənədin surətinin çıxarılması və ya sənədin təsdiqlənmiş surətinin verilməsi;

14.1.4. müraciət olunan orqanın texniki imkanlarından istifadə etməklə sənədin öyrənilməsi;

14.1.5. sorğu ilə müraciət edənin öz texniki imkanları hesabına sənədin surətinin çıxarılması;

14.1.6. stenoqramların və ya digər formada kodlaşdırılmış sənədlərin oxunmaq üçün yararlı hala salınaraq təqdim edilməsi;

14.1.7. sənədin tərcümə olunması;

14.1.8. sənədin surətinin elektron daşıyıcılara köçürülməsi və s.

14.2. informasiyanın əldə olunmasının hüquqi formaları aşağıdakılardır;

14.2.1. bu Qanunun tələblərinə uyğun olaraq mütləq qaydada təqdim olunan informasiyalar;

14.2.2. müqavilə yolu ilə, o cümlədən sifarişlə təqdim olunan informasiyalar.

14.3. Bu Qanunun 14.2.1-ci maddəsində göstərilən hallarda informasiyaların əldə olunması pulsuz, haqqı ödənilməklə və ya güzəştli şərtlərlə həyata keçirilir.

14.4. Bu Qanunun 14.2.2-ci maddəsində göstərilən hallarda informasiyaların əldə olunmasının qayda və şərtləri, o cümlədən informasiyanın təqdim olunma müddəti və ödəniş haqqı səlahiyyətli orqanın və istifadəçinin qarşılıqlı razılığı əsasında müəyyənləşdirilir.

Maddə 15. Sorğunun qeydə alınması barədə bildiriş

15.1. Səlahiyyətli orqanın vəzifəli şəxsi daxil olmuş sorğunu qeydə alır və müraciətin alındığı barədə dərhal, bu mümkün olmadıqda ən gec 48 saat ərzində bildiriş verir (göndərir).

15.2. Əgər sorğu natamam və ya qeyri-dəqiq tərtib olunubsa, vəzifəli şəxs müəyyən edilmiş çatışmazlıqları bildirişdə sadalamaqla onların aradan qaldırılmasını tələb edir.

15.3. İstifadəçi bildirişi aldıqdan sonra 7 gün ərzində çatışmazlıqları aradan qaldıraraq yeni sorğu təqdim etməzsə, vəzifəli şəxs sorğuya cavab verməkdən imtina edir.

15.4. İstifadəçi ilə vəzifəli şəxsin qarşılıqlı razılığı əsasında çatışmazlıqların aradan qaldırılması barədə tələb şifahi şəkildə də bildirilə bilər.

Maddə 16. Sorğunun araşdırılması

16.1. Sorğu səlahiyyətli orqanın vəzifəli şəxsi tərəfindən diqqətlə araşdırılmalıdır. Bunun üçün:

16.1.1. sorğunun bu Qanunun tələblərinə uyğun tərtib olunub-olunmadığı;

- 16.1.2. tələb olunan informasiyanın informasiya ehtiyatlarında olub-olmadığı;
- 16.1.3. tələb olunan informasiya informasiya ehtiyatlarında yoxdursa, sorğunun hara göndəriləcəyi;
- 16.1.4. tələb olunan informasiya informasiya ehtiyatlarında varsa, onun açıq və y alınması məhdudlaşdırılan informasiyalara aidiyyəti;
- 16.1.5. tələb olunan informasiya açıqdırsa, amma alınması məhdudlaşdırılan informasiyanın tərkibinə daxildirsə, həmin informasiyanın ayrılıb verilmə imkanları;
- 16.1.6. tələb olunan informasiya informasiya ehtiyatlarında varsa, onun sorğuda göstərilən formada verilməsinin mümkün olub-olmadığı;
- 16.1.7. informasiyanın ödənişli və ya ödənişsiz olması dəqiqləşdirilir və araşdırmanın nəticələri barədə qərar qəbul edilir.

Maddə 17. Araşdırmanın nəticələri barədə qərar

- 17.1. Səlahiyyətli orqanın vəzifəli şəxsi araşdırmanın nəticəsindən asılı olaraq aşağıdakı qərarlardan birini qəbul edir:
  - 17.1.1. sorğuya cavab verilməsindən imtina edir;
  - 17.1.2. tələb olunan informasiyanı verir;
  - 17.1.3. informasiya verilməsindən imtina edir.

Maddə 18. Sorğuya cavab verilməsindən imtina

- 18.1. Səlahiyyətli orqanlar yalnız aşağıdakı hallarda sorğuya cavab verməkdən imtina edə bilərlər:
  - 18.1.1. sorğu anonimdirsə;
  - 18.1.2. istifadəçi vəzifəli şəxsin göstərdiyi çatışmamazlıqları 7 gün ərzində aradan qaldırıb yeni sorğu təqdim etməyibsə;
- 18.2. Bu Qanunun 18.1.1-ci maddəsinin tələbinə baxmayaraq hüquqi şəxsin firma nişanları olan blankda göndərilədiyi və ya fiziki şəxsin ünvanının göstərilədiyi hallarda sorğu anonim sayılmır və səlahiyyətli orqanlar bu sorğuya cavab verməyə borcludurlar.

Maddə 19. İnformasiyanın verilməsi

- 19.1. Araşdırmanın nəticələri müsbət olarsa, vəzifəli şəxs aşağıdakılara icazə verməklə informasiyanın əldə olunmasına şərait yaradır:
  - 19.1.1. informasiya ehtiyatlarının yerləşdiyi binaya daxil olmağa və sənədin öyrənilməsinə;
  - 19.1.2. sənədin və ya onun bir hissəsinin surətinin çıxarılmasına və ya üzünün köçürülməsinə;
  - 19.1.3. tələb olunan informasiyanın və ya onun bir hissəsinin tərcümə edilərək təqdim olunmasına;
  - 19.1.4. stenoqramların və ya digər formada kodlaşdırılmış sənədlərin oxumaq üçün yararlı hala salınaraq verilməsinə;
  - 19.1.5. bu maddədə nəzərdə tutulmayan digər tələblərin yerinə yetirilməsinə;
  - 19.1.6. sorğu poçt və ya elektron poçt (faks) vasitəsilə daxil olubsa, tələb olunan informasiyanın uyğun vasitələrlə göndərilməsinə;
- 19.2. Alınması məhdudlaşdırılan informasiyanın bir hissəsi açıq olarsa vəzifəli şəxs ayrılmış hissəni sildikdən sonra yerdə qalan məlumatı istifadəçiyə verir.
- 19.3. Səlahiyyətli orqan kütləvi informasiya vasitəsi ilə açıqladığı informasiyalara dair sorğuları təmin etməyə borclu deyildir. Yalnız informasiyanın nə zaman və hansı mətbu orqanda açıqlandığı barədə istifadəçiyə məlumat verilməlidir.
- 19.4. Əgər sorğu tələb olunan informasiya normativ hüquqi akta aiddirsə, səlahiyyətli orqan bu informasiyanın dərc edildiyi kütləvi informasiya vasitəsinə və dərc edilmə tarixini göstərməklə, yaxud onun qüvvədən düşməsi, əlavələr və dəyişikliklər edilməsi barədə məlumat verməklə kifayətlənə bilər.
- 19.5. Natamam və qeyri-dəqiq informasiya təqdim edən səlahiyyətli orqan istifadəçinin ilk tələbi üzrə informasiyaya pulsuz əlavə və dəyişikliklər edərək ona çatdırmağa borcludur.
- 19.6. Sorğuda tələb olunan informasiya səlahiyyətli orqanda olmadıqda vəzifəli şəxs həmin sorğunu informasiyanın saxlandığı müvafiq səlahiyyətli orqana göndərir və bu barədə istifadəçiyə yazılı məlumat verir.
- 19.7. Vəzifəli şəxs aşağıdakı hallarda sorğuya cavabı istifadəçi tərəfindən göstərilən formada verməyə məcbur deyildir:
  - 19.7.1. informasiya əldə olunması üçün çoxlu sayda sorğu verilibsə və bu, fəaliyyətin səmərəli təşkilinə mənfi təsir göstərsə;
  - 19.7.2. surətinin çıxarılması nəticəsində sənədin əslinə ziyan vurula bilərsə;

- 19.8. Sənədin surətini çıxararkən onun əslinə ziyan vurulacağı təqdirdə səlahiyyətli orqan;
- 19.8.1. əlyazmasını və ya çap məhsulunu öyrənmək;
- 19.8.2. audio kasetləri dinləmək;
- 19.8.3. audiovizual kasetləri seyr etmək və qeydlər götürmək üçün istifadəçiyə şərait yaratmağaborcludur.
- 19.9. Sorğu edilən informasiya bir neçə dildə mövcud olarsa, sənəd istifadəçiyə onun üstünlük verdiyi dildə təqdim olunur.
- 19.10. Məxfiliyi aradan qaldırılmış informasiyaların verilməsindən imtina qadağandır;
- 19.11. Səlahiyyətli orqanlar, bu Qanunun 19.12-ci maddəsində göstərilən hallardan başqa, fərdi məlumatla malik olub-olmadıqlarını açıqlamağa və ya bu informasiyanı verməyə borclu deyillər.
- 19.12. Fərdi məlumat aşağıdakı hallarda verilə bilər:
- 19.12.1. əgər haqqında informasiya tələb olunan üçüncü şəxs informasiyanın verilməsinə öz razılığını bildirib;
- 19.12.2. əgər istifadəçi üçüncü şəxsin qanuni nümayəndəsi və ya vəsiyyətnaməsinin icraçısıdır;
- 19.12.3. əgər sorğunun subyektini dövlət orqanında vəzifəli şəxsdirsə, yaxud vəzifəli şəxs olubsa və bu informasiya onun qulluğu ilə bağlıdır və ya ictimai maraq kəsb edirsə;
- 19.12.4. əgər haqqında sorğu tələb edilən üçüncü şəxsin ölümündən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulan müddət keçib;

Maddə 20. İnformasiyanın verilməsindən imtina

- 20.1. Səlahiyyətli orqanlar bu Qanunun 11.1-ci maddəsinə uyğun olaraq alınması qanunvericiliklə məhdudlaşdırılan;
- 20.1.1. Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinə, təhlükəsizliyinə və ərzi bütövlüyünə təhlükə törədən və ya törədə biləcək;
- 20.1.2. insanların həyatına, sağlamlığına, təhlükəsizliyinə, hüquq və azadlıqlarına ziyan vuracaq və ya ola biləcək;
- 20.1.3. cinayətin qarşısını almağa və ya onun açılmasına, cinayətkarın tutulmasına və ya təqibinə mane olacaq və ya ola biləcək;
- 20.1.4. ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinə əngəl törədəcək və ya törədə biləcək;
- 20.1.5. ətraf mühit üçün təhlükə yaradacaq və ya yarada biləcək, ətraf mühit komponentlərinə zərər vuracaq və ya vura biləcək;
- 20.1.6. açıqlanması və ya vaxtından əvvəl açıqlanması fiziki və hüquqi şəxslərin kommersiya maraqlarına mənfi təsir göstərəcək və ya göstərə biləcək informasiyaya malik olub-olmadıqlarını açıqlamaqdan, yaxud bu informasiyanı verməkdən imtina edə bilirlər.
- 20.2. Dövlət orqanları aşağıdakı hallarda sorğuda göstərilən informasiyaya malik olub-olmadıqlarını açıqlamağa, yaxud da bu informasiyanı verməyə borclu deyillər;
- 20.2.1. informasiyanın vaxtından əvvəl açıqlanması dövlət siyasətinin formalaşmasına, inkişafına və müvəffəqiyyətlə başa çatmasına mane olarsa və ya ola bilərsə;
- 20.2.2. informasiyanın vaxtından əvvəl açıqlanması dövlət orqanında fikir mübadiləsinə, azad və vicdanlı məsləhətləşmə prosesini pozarsa və ya poza bilərsə;
- 20.2.3. informasiyanın vaxtından əvvəl açıqlanması dövlət orqanı tərəfindən testləşdirmə və maliyyə yoxlamasının effektivliyini ciddi təhlükə yaradarsa və ya yarada bilərsə;
- 20.2.4. informasiyanın vaxtından əvvəl açıqlanması dövlət orqanının qanuni kommersiya və ya maliyyə maraqlarının həyata keçirilməsinə mənfi təsir göstərərsə və ya göstərə bilərsə;
- 20.3. Bu Qanunun 20.2-ci maddəsi faktlara, faktların qiymətləndirilməsinə, texniki göstəricilərə və statistik məlumatlara şamil edilmir.
- 20.4. Bu Qanunun 20.1-ci və 20.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş əsaslara görə informasiyanın açıqlanmasından və ya vaxtından əvvəl açıqlanmasından yalnız o halda imtina edilə bilər ki, informasiyanın yayılmasından dəyər biləcək zərər həmin informasiyaya olan ictimai marağı üstələsin;
- 20.5. Əgər sorğuda tələb olunan informasiya səlahiyyətli orqanın istifadəsinə verilmiş üçüncü şəxsə aid sənədirsə və həmin üçüncü şəxs dövlət orqanıdır, informasiyanın təqdim edilməsi üçün onun razılığı tələb olunmur.
- 20.6. Əgər sorğuda tələb olunan informasiya səlahiyyətli orqanın istifadəsinə verilmiş üçüncü şəxsə aid sənədirsə və həmin üçüncü şəxs dövlət orqanı deyilsə, yaxud sənədin bir neçə mülkiyyətçisi varsa, o zaman informasiyanın verilməsi üçün mülkiyyətçinin (mülkiyyətçilərin) razılığı tələb olunur. Mülkiyyətçi (mülkiyyətçilər) bu cür razılıq verməzsə, səbəbini də göstərməklə informasiyanın təqdim olunmasından imtina barədə istifadəçiyə məlumat verilir.

20.7. Əgər sorğuda tələb olunan informasiya səlahiyyətli orqanın informasiya ehtiyatlarında yoxdursa və bu informasiyaya malik olan səlahiyyətli orqanı müəyyənləşdirmək mümkün deyilsə, o zaman səbəbini də göstərməklə istifadəçiyə informasiyanı təqdim etməyin mümkün olmadığı barədə məlumat verilir.

20.8. Əgər sorğuda tələb olunan informasiya alınması məhdudlaşdırılan informasiyanın tərkibinə daxildirsə və məxfi informasiyanın silinməsi sənədin əslinə zərər vurarsa və ya onu məhv edərsə, bu halda belə informasiyanın verilməsindən imtina olunduğu barədə istifadəçiyə məlumat verilir;

20.9. İstifadəçi informasiyanın təqdim edilməsi üçün bu Qanunla müəyyənləşdirilmiş müddət ərzində informasiyaya görə haqq ödəməzsə, səlahiyyətli orqan həmin informasiyanın verilməsindən imtina edə bilər.

20.10. İnformasiya verilməsindən imtina barədə cavab bütün hallarda Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin konkret maddələri də göstərilməklə, aydın və əsaslandırılmış şəkildə tərtib edilməli, həmçinin burada istifadəçinin cavabdan məhkəməyə şikayət vermək hüququnun olduğu öz əksini tapmalıdır.

Maddə 21. Sorğuya cavab verilmə müddəti

21.1. Yazılı sorğu ən qısa müddətdə, lakin 15 gündən gec olmayaraq cavab verilir.

21.2. Bu müddətdə həmin informasiya öz operativliyini itirərsə, sorğuya dərhal bu mümkün olmadıqda isə 24 saatdan gec olmayaraq cavab verilməlidir.

21.3. İnsan həyatı, sağlamlığı, yaxud şəxsin azadlığı üçün real təhlükə yarandığı hallarda axtarılması müəyyən vaxt tələb edən informasiya, istisna hal kimi, 48 saat ərzində təqdim olunur.

21.4. Səlahiyyətli orqanlar həddən çox sorğu aldıqda, informasiyanı hazırlamaq üçün müəyyən müddət tələb olunduqda və ya çoxsaylı sənədləri və materialları araşdırmaq lazım gəldikdə, istifadəçiyə yazılı şəkildə məlumat verməklə bu Qanunla müəyyənləşdirilmiş müddət daha 15 gün uzadıla bilər.

21.5. Bu Qanunun 15.2-ci maddəsində göstərilən hallarda sorğuya cavab verilmə müddəti çatışmazlıqlar aradan qaldırıldıqdan sonra sorğunun təqdim edildiyi gündən bu Qanunun 19.6-cı maddəsində göstərilən hallarda isə sorğunun baxılma müddəti ilk daxil olduğu gündən deyil, sonradan göndərildiyi müvafiq orqanda qeydiyyat alındığı tarixdən hesablanır.

21.6. İnformasiyanın məxfiliyinin açılması barədə sorğuya Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş müddətdə baxılır.

Maddə 22. İnformasiyanın verilməsinə görə ödəniş

22.1. İstifadəçi informasiyanın axtarılması və hazırlanması ilə bağlı bütün xərcləri ödəməlidir.

22.2. İstifadəçi informasiyanı öyrəndikdə, əllə üzünü köçürdükdə və ya öz texniki imkanları hesabına sürətini çıxartdıqda, habelə texniki xidmət göstərilməyən digər hallarda informasiyanın alınmasına görə haqq ödəmir.

22.3. İctimai maraq kəsb edən, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarına aid olan informasiyalara görə haqq tələb edilmir.

22.4. İnformasiyanın verilməsinə görə alınacaq haqq informasiyanın axtarılmasının və hazırlanmasının həqiqi dəyərindən artıq olmamalıdır.

22.5. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı informasiya məsələləri üzrə Komissarla razılaşdırmaq şərti ilə;

22.5.1. haqq ödəməklə təqdim olunan informasiya xidmətlərinin siyahısını;

22.5.2. informasiyanın əldə olunma formalarının görə tarif dərəcələrini;

22.5.3. informasiya verilməsinə görə ödəniş qaydalarını;

22.5.4. haqqı qabaqcadan ödənilməklə informasiyanın təqdim etmə hallarını;

22.5.5. ödəniş zamanı edilə biləcək güzəştin şərtlərini müəyyənləşdirir və təsdiq edir.

III fəsil

İnformasiya məsələləri üzrə Komissar

Maddə 23. İnformasiyala məsələləri üzrə Komissarın seçilməsi

23.1. İnformasiya məsələləri üzrə Komissar (bundan sonra-Komissar) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdim etdiyi 3 namizəd arasından Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən 63 səs çoxluğu ilə seçilir.

23.2. Komissar vəzifəsinə namizəd aşağıdakı prinsiplərə əməl edilməklə müəyyənləşdirilir;

23.2.1. namizədin irəli sürülməsində ictimaiyyətin iştirakı;

23.2.2. aşkarlıq və şəffaflıq;

23.2.3. uğun namizədlərin siyahısının dərc edilməsi.

23.3. Komissar vəzifəsinə namizədlər jurnalist birlikləri, qeyri-hökumət təşkilatları, habelə Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası və Milli Elmlər Akademiyası tərəfindən irəli sürülür və tərkibinə siyasi fəaliyyətlə məşğul olmayan, insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində təcrübəyə malik ziyalıların, elm və təhsil adamlarının daxil edildiyi müsabiqə komissiyası tərəfindən müəyyənləşdirilir. Müsabiqə komissiyası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən yaradılır;

Maddə 24. Komissara verilən tələblər

24.1. Yaşı 30-dan aşağı olmayan, insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində təcrübəyə və yüksək əxlaqi keyfiyyətlərə malik Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı Komissar təyin edilə bilər.

24.2. Aşağıdakı şəxsləri Komissar təyin edilə bilməzlər:

24.2.1. icra və məhkəmə hakimiyyəti sistemində qulluq edən, elmi, pedaqoji və yaradıcılıq fəaliyyəti istisna olmaqla, başqa ödənişli vəzifələrdə çalışan şəxslər;

24.2.2. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məhkumluğu ödənilməmiş və ya əfv edilməmiş şəxslər;

24.2.3. fəaliyyət qabiliyyətsizliyi və ya məhdud fəaliyyət qabiliyyətli olması məhkəmə tərəfindən təsdiq olunan şəxslər;

24.3. Komissar siyasi fəaliyyətlə məşğul ola, heç bir siyasi partiyayı təmsil edə bilməz, heç bir qeyri hökumət təşkilatının rəhbər orqanında vəzifə tuta bilməz.

24.4. Komissar vəzifəyə seçildiyi gündən sonra 5 gün ərzində statusuna uyğun olmayan fəaliyyəti dayandırmalıdır.

24.5. Komissar 7 (yeddi) il müddətinə seçilir.

24.6. Komissarın təkrar təyin olunmaq hüququ vardır, lakin bu vəzifəyə dalbadal iki dəfədən artıq seçilə bilməz.

Maddə 25. Komissar fəaliyyətinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi

25.1. Komissarın fəaliyyətinə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatı və Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 63 səs çoxluğu ilə qəbul etdiyi qərar əsasında aşağıdakı hallarda vaxtından əvvəl xitam verilir:

25.1.1. Komissara aid Qanunla müəyyənləşdirilmiş tələblər pozulduqda;

25.1.2. Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığından çıxdıqda, başqa dövlətin vətəndaşlığını qəbul etdikdə və ya başqa dövlət qarşısında öhdəlik götürdükdə;

25.1.2. Məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş qətnaməsi ilə fəaliyyət qabiliyyətsizliyi, yaxud məhdud fəaliyyət qabiliyyətli olması təsdiq olunduqda, cinayət törətməkdə təqsirli bilindikdə və ya qanunvericiliklə müəyyənləşdirilmiş qaydada itkin düşmüş, yaxud ölmüş elan edildikdə;

25.1.3. başqa vəzifəyə irəli çəkildikdə və ya öz vəzifəsindən könüllü şəkildə yazılı istefa verdikdə.

25.2. Vəzifəsinə vaxtından əvvəl xitam verilmiş Komissarın boş qalan yerinə bu Qanunun 23.3-cü maddəsi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada yeni namizədlər irəli sürülür və bu Qanunun 23.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada yeni Komissar seçilir.

Maddə 26. Komissarın statusu

26.1. Komissar hüquqi şəxsdir və dövlət büdcəsindən maliyyələşir.

26.2. Komissarın öz əmlakı üzərində sahiblik, istifadə və sərəncam hüququ vardır. Öz fəaliyyətindən tam müstəqildir və bu Qanunla nəzərdə tutulmuş hallardan başqa, heç kəsə tabe deyildir.

26.3. Komissarın aparatı, ştat cədvəli və əmək haqqı müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyənləşdirilir. Aparılan Əsasnaməsinin təsdiqi, illik büdcənin tərtibi və icrası, işçilərin işə götürülməsi və işdən azad edilməsi Komissar tərəfindən həyata keçirilir.

26.4. Komissarın aylıq əmək haqqı Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi hakimlərinin aylıq haqqı həcmində müəyyənləşdirilir.

Maddə 27. Komissarın fəaliyyəti barədə hesabat

Komissar hər cari ildən sonra ən gec 3 ay ərzində Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə öz fəaliyyəti, o cümlədən maliyyə durumu, audit yoxlamaların və bu Qanunun tələbləri üzərində nəzarətin nəticələri barədə ətraflı hesabat verir. Bu cür hesabatlar Milli Məclisin tələbi və ya Komissarın təşəbbüsü ilə ildə bir neçə dəfə təqdim oluna bilər.

Maddə 28. Komissarın səlahiyyətləri

28.1. Komissar:

28.1.1. bu Qanunun müddəalarını ictimaiyyətə çatdırır, vətəndaşların informasiya azadlığı sahəsində bu Qanunla müəyyənləşdirilmiş hüquqlarını şərh edir;

28.1.2. səlahiyyətli orqanların bu Qanunun tələblərini yerinə yetirməsinə nəzarət edir;

28.1.3. səlahiyyətli orqanların informasiya xidmətlərinin təkmilləşdirilməsi barədə konkret təkliflər verir;

28.1.4. informasiyanın əldə olunmasını daha səmərəli təmin etmək məqsədilə səlahiyyətli orqanlarla sıx əməkdaşlıq edir, bu sahədə çalışan kadrların peşəkarlığını artırmaq üçün müxtəlif maarifləndirici tədbirlər hazırlayıb həyata keçirir;

28.1.5. bu Qanunun tələblərinin pozulması ilə bağlı cinayət məsuliyyəti yaratmış işləri müvafiq hüquq mühafizə orqanlarına göndərir;

28.1.6. daxil olmuş ərizə və şikayətləri araşdırır, bununla bağlı qərarlar qəbul edir, əmrlər verir;

29.1.7. bu Qanunun tələblərinə uyğun olaraq cərimə sanksiyaları tətbiq edir;

28.1.8. bu Qanunun tələblərinə uyğun şəkildə təhqiqat aparılır;

28.1.9. informasiya əldə edilməsi ilə bağlı vətəndaşlara hüquqi yardım göstərir;

28.1.10. ictimaiyyətin və səlahiyyətli orqanların vəzifəli şəxslərinin informasiya məsələləri üzrə maarifləndirilməsi üçün vaxtaşırı seminarlar, elmi-praktiki konfranslar və digər kütləvi tədbirlər keçirir;

28.1.11. müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ilə birlikdə informasiya sahəsində məqsədli proqramlar hazırlayıb həyata keçirir;

28.1.12. informasiya xidmətləri göstərilməsini və informasiyanın təqdim olunması ilə bağlı səlahiyyətli orqanın ünvanına göndərilən şikayətləri tənzimləmək məqsədi ilə vahid qaydalar işləyib hazırlayır, bu qaydaları kütləvi informasiya vasitələrində dərc etdirir.

28.2. Qaydalar bu Qanunun tələblərinə uyğun hazırlanmalı və aşağıdakı məsələləri əhatə etməlidir:

28.2.1. informasiya məsələləri üzrə vəzifəli şəxsin və informasiya xidmətlərinin rejimi;

28.2.2. informasiya xidmətlərinin növləri (avtomatlaşdırılmış informasiya sistemi də daxil olmaqla);

28.2.3. informasiya xidmətləri göstərilməsinin qayda və şərtləri;

28.2.4. informasiyanın əldə olunması ilə bağlı şikayət ərizəsinə baxılma qaydası və müddəti;

28.2.5. sənədləşdirilmiş informasiyaların təsnifatlaşdırılması;

28.2.6. informasiya əldə etmək üçün verilən sorğunun nümunəvi forması;

28.2.7. informasiyanın müqavilə yolu ilə o cümlədən sifarişlə verilməsinin əsasları;

28.2.8. informasiya ilə işləyən kadrlara verilən tələblər;

28.2.9. bu Qanunun tələblərindən irəli gələn digər məsələlər.

28.3. Komissar və ya onun tapşırıqlarını yerinə yetirən nümayəndəsi bu Qanunun tələblərinə uyğun olaraq öz səlahiyyətlərini həyata keçirərkən qərəzli niyyət olmadan söylədikləri sözlərə və fikirlərə görə mülki, inzibati və ya cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilməzlər.

IV fəsil

Şikayətlərə baxılma qaydası

Maddə 29. Komissara verilən şikayətlər

29.1. İstifadəçi səlahiyyətli orqanların vəzifəli şəxslərdən və (və ya) informasiya xidmətlərindən aşağıdakı hallarda Komissara şikayət verə bilər:

29.1.1. sorğunu qəbul etməkdən imtina olunduqda;

29.1.2. bu Qanunun tələblərini pozaraq informasiya verməkdən və ya bu informasiyaya malik olub-olmadığını bildirməkdən imtina edildikdə;

29.1.3. sorğu bu Qanunla müəyyənləşdirilmiş müddətdə cavablandırılmaqda, o cümlədən bildiriş göndərilmədikdə və ya bu Qanunla müəyyənləşdirilmiş müddətdə göndərilmədikdə;

29.1.4. operativliyini itirən və ya insan həyatı, sağlamlığı, yaxud şəxsin azadlığı üçün real təhlükənin qarşısını ala bilən informasiya bu Qanunla müəyyənləşdirilmiş müddətdə təqdim edilmədikdə;

29.1.5. informasiya əsassız olaraq sorğuda tələb olunan formada verilmədikdə;

29.1.6. açıq informasiya bilərəkdən alınması məhdudlaşdırılan informasiyaya aid edildikdə və bu səbəbdən onun verilməsindən imtina olunduqda;

29.1.7. informasiya ilə işləməyə buraxılmaq və informasiya əldə etmək üçün müəyyənləşdirilmiş qaydalar pozulduqda;

29.1.8. həqiqətə uyğun olmayan, qeyri-dəqiq və natamam informasiya verildikdə;

29.1.9. qanunun tələbləri bu maddədə nəzərdə tutulmayan digər hallarda pozulduqda.

Maddə 30. Şikayətlərə baxılma müddəti

30.1. Komissar daxil olmuş şikayətləri ən qısa müddətdə, lakin 7 gündən gec olmayaraq araşdırıb qərar qəbul etməlidir.

30.2. Əgər ərizəçinin əlavə izahatı və (və ya) səlahiyyətli orqanın vəzifəli şəxslərinin yazılı rəyi tələb olunarsa, o zaman şikayətə baxılma müddəti əlavə olaraq 7 gün də uzadıla bilər.

Maddə 31. Şikayətin araşdırılması

31.1. Komissar şikayət ərizəsi ilə ilkin tanışlıqdan sonra.

31.1.1. şikayətə baxmaqdan imtina olunması və ya;

31.1.2. səlahiyyətli orqandan informasiyanın açıqlanmasının tələb edilməsi və ya;

31.1.3. şikayəti araşdırmaq üçün təhqiqat aparılması barədə qərar qəbul edir.

31.2. Bu Qanunun 31.1.3-cü maddəsinin tələbinə uyğun olaraq Komissar:

31.2.1. şikayətçinin izahatını almaq;

31.2.2. səlahiyyətli orqandan dəlillər tələb etmək;

31.2.3. şahidlərin dindirilməsi ilə bağlı əmrlər vermək;

31.2.4. bu Qanunun təsir dairəsinə aid olan istənilən sənədi öyrənmək səlahiyyətinə malikdir;

31.3. Səlahiyyətli orqanlar Komissarın tələb etdiyi sənədləri verməkdən imtina edə bilməzlər.

Maddə 32. Şikayətin nəticəsi barədə qərar

32.1. Şikayət ərizəsini diqqətlə və hərtərəfli araşdırdıqdan sonra Komissar:

32.1.1. şikayət ərizəsindəki iddiaları rədd və ya qismən rədd edir;

32.1.2. şikayət ərizəsindəki iddialar təsdiq və ya qismən təsdiq olunduqda səlahiyyətli orqanlar barədə sanksiyalar tərtib edir.

32.2. Komissar araşdırmanın nəticəsi barədə qərarını yazılı şəkildə şikayətçiyə və səlahiyyətli orqana göndərir.

32.3. Komissar yalnız aşağıdakı hallarda şikayət ərizəsindəki iddiaların sonrakı araşdırmasından imtina edir və səbəbini də göstərməklə bu barədə ərizəçiyə məlumat verir:

32.3.1. şikayət təkrar, əsassız və qarayaxa olduqda;

32.3.2. ərizəçi səlahiyyətli orqanın şikayəti aradan qaldırmaq üçün yaratdığı imkanlardan kifayət qədər səmərəli istifadə etmədikdə.

32.4. Komissar bu Qanunun 32.1.2-ci maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq:

32.4.1. səlahiyyətli orqandan sənədlərin saxlanılması, idarə olunması, məhv edilməsi sahəsində ciddi qayda yaradılmasını;

32.4.2. səlahiyyətli orqanın mülkiyyətində olan sənədlərin Milli Arxiv Fonduna təhvil verilməsini;

32.4.3. informasiya məsələləri üzrə vəzifəli şəxsin təyin edilməsini;

32.4.4. konkret informasiyanın dərc edilməsini;

32.4.5. informasiya xidmətlərində çalışan işçilərin peşəkarlıq səviyyəsinin artırılmasını;

32.4.6. şikayətçinin çəkdiyi xərcləri və ona dəymiş zərəri ödəməsinə;

32.4.7. qanun pozuntusu bilərəkdən, qabaqcadan düşünülmüş və ya yolverilməz şəkildə həyata keçirilmişsə, Komissar tərəfindən müəyyənləşdirilmiş məbləğdə cərimə ödənilməsinə tələb edə bilər.

32.5. Komissarın müəyyənləşdirdiyi cərimənin son həddi şərti maliyyə vahidinin iki yüz misindən çox ola bilməz.

32.6. Bütün hallarda şikayət ərizəsində göstərilənlərin bu Qanunun tələblərinə uyğun olub-olmadığı səlahiyyətli orqan tərəfindən sübuta yetirilməlidir.

32.7. Komissarın əmr və (və ya) qərarından 30 gün ərzində məhkəməyə şikayət verilə bilər.

32.8. Komissarın əmr və (və ya) qərarlarından məhkəməyə şikayət olunduqda bu əmr və (və ya) qərarın icrası dayandırılır.

Maddə 33. Komissarın əmr və qərarlarının icrası

33.1. Əmr və (və ya) qərardan məhkəməyə şikayət üçün bu Qanunla nəzərdə tutulan müddət bitdikdən sonra Komissar öz əmr və (və ya) qərarının icrası üçün Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş məcburi icra orqanlarına müraciət edir.

33.2. Məcburi icra orqanı Komissarın əmr (və ya) qərarını «Məhkəmə qərarlarının icrası haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş qaydada icarəyə yönəldir.

Maddə 34. İnformasiya əldə etmək hüququnun məhkəmə yolu ilə müdafiəsi

Fiziki və hüquqi şəxslər səlahiyyətli orqanların və onların vəzifəli şəxslərinin hərəkətlərindən (hərəkətsizliyindən) məhkəməyə şikayət etmək hüququna malikdirlər.

Maddə 35. Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət

Səlahiyyətli orqanların vəzifəli şəxsləri bu Qanunun müddələrinin pozulmasına görə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun şəkildə mülki, inzibati və cinayət məsuliyyəti daşıyırlar.

Maddə 36. Qanunun qüvvəyə minməsi

Bu Qanun 2005-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İCTİMAİ BİLGİLƏRƏ ÇATIM QANUNU
Media Hüququ İnstitutunun layihəsi

1-Cİ BÖLÜM

BU QANUNUN MƏQSƏDİ VƏ TƏTBİQ DAİRƏSİ, ANLAYIŞLAR VƏ PRİNŞİPLƏR

Maddə 1. Qanunun məqsədi

Bu Qanun Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 50-ci maddəsinə, demokratik və sosial hüquqi dövlət və açıq cəmiyyət prinsiplərinə uyğun olaraq ictimai vəzifələrin yerinə yetirilməsinə toplumun nəzarətini gücləndirməkdən ötrü hər kəsin ictimai bilgiləri (məlumatları) (bundan sonra - bilgi) əldə etməsi əsaslarını, qaydasını və üsullarını düzenləyir.

Maddə 2. Bu Qanunun düzenləmə dairəsi

2.1. Bu Qanun əhatə etdiyi bilgilərə çatımın ümumi prinsiplərini, şərtlərini, üsullarını və qaydalarını, onlara çatımın məhdudlaşdırılması məqsədlərini və prinsiplərini, müddətlərini, çatımın təmin olunmasına nəzarətin gerçəkləşdirilməsi qaydalarını düzenləyir.

2.2. Bilgilərin dövlət sirri sayılması, onların qorunması, yoxlanması və açılması şərtləri, qaydaları və müddətləri, bu Qanunla müəyyən olunan bilgi azadlığının və bilgilərə çatımın məhdudlaşdırılmasının ümumi prinsipləri və məqsədləri nəzərə alınmaqla uyğun qanunla düzenlənir.

2.3. Bilgi almaq hüququ ilə bağlı olan başqa qanunların müddəaları bu Qanuna uyğun olmadıqda bu Qanunun müddəaları tətbiq olunur.

2.4. İctimai arxivlərdəki sənədlərə çatım arxivlər haqqında qanun əsasında tənzimlənir.

Maddə 3. Anlayışlar

3.1. Bu Qanunda:

3.1.1. Bilgi sahibi - bu Qanunun 4-cü maddəsində göstərilən anlamı verir.

3.1.2. Bilgi almaq hüququ olanlar - bu Qanunun 5-ci maddəsində göstərilən anlamı verir.

3.1.3. İctimai Bilgi - bilgi sahiblərinin qanunvericiliklə müəyyən olunan ictimai funksiyalarını yerinə yetirərkən əldə etdikləri və ya yaratdıqları, qeydə alınmasından və ya sənədləşdirilməsindən asılı olmayaraq bütün veriklər (verilənlər);

3.1.4. Sənəd - mənbəyindən, yaranma tarixindən, təqdim olunma formasından və təsnifatından asılı olmayaraq bilgi sahiblərinin saxladıkları rekvizitli maddi daşıyıcılarda qeydə alınmış hər hansı bilgi;

3.1.5. Bilgi sorğusu - bilgi almaq hüququ olanların bilgi almaq üçün bilgi sahibinə bu Qanunla müəyyən olunmuş qaydada verdiyi bilgi istəmə müraciəti.

3.1.6. Sorğu verən - bilgi almaq üçün bilgi sahibinə bu Qanunla müəyyən olunmuş qaydada bilgi sorğusu verən şəxs.

3.1.7. Bilgilərin topluma açıqlanması - bilgi sahibində olan bu Qanunun 10-cu maddəsində göstərilən bilgilərə çatımın bilgi sorğusu verilmədən bu Qanunun 11-ci maddəsində göstərilən üsullarla təmin olunmasıdır.

3.1.8. Açıq toplantılar - dövlət (qanunverici, icra və məhkəmə orqanları) və bələdiyyə orqanlarının, habelə qanunvericilikdə göstərilən hallarda başqa bilgi sahiblərinin formal prosedura qaydaları əsasında keçirdikləri, qanuna uyğun olaraq çatımın məhdudlaşdırılmadığı toplantılar.

Maddə 4. Bilgi sahibləri

4.1. Bilgi sahibləri aşağıdakılar sayılırlar:

4.1.1. dövlət və bələdiyyə orqanları;

4.1.2. ictimai funksiyaları yerinə yetirən tamamilə və qismən dövlətin mülkiyyətində və ya asılılığında olan hüquqi şəxslər (o cümlədən dövlət və bələdiyyə təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, sosial və başqa funksiyaları yerinə yetirən hüquqi şəxsləri);

4.1.3. özəl hüquqi şəxslər və fiziki şəxslər (qanun, başqa normativ-hüquqi aktlar və müqavilə əsasında ictimai vəzifələri, o cümlədən təhsil, səhiyyə, sosial xidmətlər və başqa ictimai funksiyaların yerinə yetirilməsi ilə bağlı);

4.2. Aşağıdakılar Bilgi sahiblərinə bərabər tutulurlar:

4.2.1. mal bazarında hakim yer tutan, xüsusi və ya müstəsna hüquqları olan və ya təbii inhisarçı olan kommersiya qurumları;

4.2.2. dövlətin və ya bələdiyyələrin üzvü, qurucusu və ya iştirakçısı olduğu kommersiya və qeyri-kommersiya qurumları - dövlət və ya bələdiyyə büdcəsindən ayrılmış vəsaitlərdən istifadə olunması ilə bağlı.

4.3. Bilgi sahibləri başqasının sahib olduğu bilgiləri onların əvəzindən saxladıkları hallar çıxılmaqla əldə etdikləri və yaratdıqları bilgilərin sahibi sayılırlar.

Maddə 5. Bilgi almaq hüququ olanlar

5.1. Hər bir Azərbaycan vətəndaşının bilgi almaq haqqı var.

5.2. Azərbaycanda yaşayan və ya olan xarici vətəndaşlar və vətəndaşlığı olmayanlar, eləcə də Azərbaycanda çalışan xarici hüquqi şəxslərin yalnız özləri və fəaliyyətləri ilə bağlı bilgileri almaq hüquqları var. Başqa xarici hüquqi və fiziki şəxslər bu qanunla əhatə olunan bilgileri dövlətlərarası qarşılıqlıq prinsipləri çərçivəsində ala bilərlər.

5.3. Azərbaycandan kənarında yaşayan Azərbaycan vətəndaşları konsulluqlar vasitəsi ilə bilgi ala bilər.

Maddə 6. Bilgilərə çatımın təmin olunma prinsipləri

6.1. Bilgilər maksimum açıq olmalıdır. Bilgilərə çatımın qanunda göstərilməyən məqsədlərlə və həmin məqsədlər üçün gərəkli olduğundan artıq məhdudlaşdırılması yolverilməzdir.

6.2. Bilgilərə çatım ən asan və tez başa gələn üsulla təmin olunmalıdır.

6.3. Bilgilər açıqlanarkən insanların, toplumun və dövlətin təhlükəsizliyi qorunmalıdır.

6.4. Bilgi sorğularına çevik və ədalətli baxılmalıdır.

6.5. Bilgi sahiblərində baş verən hüquq pozuntuları barədə bilgileri yayan şəxslər müdafiə olunmalıdır.

2-Cİ BÖLÜM

BİLGİ SAHİBİNİN BİLGİYƏ ÇATIMI TƏMİN ETMƏKLƏ BAĞLI VƏZİFƏLƏRİ

Maddə 7. Bilgi sahiblərinin vəzifələri

7.1. Bilgi sahibləri sahib olduqları bilgilərə çatımı aşağıdakı yollarla təmin etməlidirlər:

7.1.1. bilgini topluma açıqlamaqla;

7.1.2. bilgi sorğusunu yerinə yetirməklə;

7.1.3. açıq toplantılar keçirməklə.

7.2. Bilgi sahibləri borcludurlar:

7.2.1. bilgilərə azad çatımı təmin etməyə;

7.2.2. sorğu verənə aydın formada bilgiyə çatımın qaydasını, şərtlərini və üsullarını anlatmağa, bilgi sorğularının verilməsinə, onlar üçün gərəkli bilgini, onun yerini aydınlaşdırmaqda və bilgiyə çatımın sorğu verən üçün daha yararlı olan üsulunun seçilməsində hərtərəfli yardım etməyə;

7.2.3. sahibliyində olan sənədlərin uçotunu aparmağa;

7.2.4. topluma açıqlanmalı bilgileri qanunla bəlliləşən qaydada, vaxtında yaymağa;

7.2.5. sahibi olduğu bilgi daşıyıcılarını qanunda göstərilən müddətdə saxlamağa, dağılmaqdan və ya dağıdılmaqdan, qanunsuz dəyişikliklər olunmaqdan qorumağa;

7.2.6. ictimai vəzifələrini yerinə yetirməsi barədə topluma ardıcıl bilgi verməyə;

7.2.7. bilgiyə çatımın məhdudluqlarına əməl olunmasını təmin etməyə, sorğu verənlərə qüvvədə olan məhdudluqlar barədə bilgi verməyə;

7.2.8. açıq toplantılara çatımı təmin etmək üçün gərəkli texniki və təşkilati ölçülər götürməyə;

7.2.9. bu Qanuna uyğun olaraq bilgilərlə işləyən işçilərin bu qanundan irəli gələn hüquq və vəzifələri ilə bağlı əsasnamələr işləyib hazırlamağa.

7.3. Dövlət və bələdiyyə orqanları bilgilərə çatımın asan təmin olunması üçün xüsusi qurulmuş yer ayırmalı və bilgilərə çatım sahəsində çalışan işçi təyin etməli və onları təlimatlandırmalıdır.

7.4. Bilgi sahibində olan bilgiyə çatımın təmin olunmasına görə bilgi sahibinin rəhbəri qanunla müəyyən olunan məsuliyyət daşıyır.

Maddə 8. Açıq toplantılar

8.1. Bilgi sahibləri açıq toplantılar, onların yeri, vaxtı və gündəliyi barədə bilgiləri fəvqəladə toplantılar istisna olmaqla azı 7 gün əvvəldən yaymalıdırlar. Açıq toplantılara çatmaq istəyənlərin çox olduğu hallarda bilgi sahibi gərəkli texniki vasitələrdən istifadə etməklə geniş çatımı təmin etməyə borcludur.

8.2. Bilgi sahiblərinin toplantıları yalnız bu qanunun 13.2-ci maddəsində göstərilən məqsədlərlə, bilgi sahibinin əsaslandırılmış qərarı ilə qapalı elan oluna bilər. Toplantının qapalı olması barədə bilgi sahiblərinin qərarları açıq toplantılar barədə bilgilərin yayıldığı üsulla yayılmalıdır.

Maddə 9. Sənədlərin yazı toplusu (reyestri)

9.1. Sənədlərinin yazı toplusu (reyestri) bu Qanunun 4-cü maddəsində göstərilən hər bir bilgi sahibinin əldə etdiyi və ya yaratdığı sənədlərə çatımı asanlaşdırmaqdan ötrü onların qeydə alındığı kağız və elektron-rəqəmli formada veriklər bankıdır.

9.2. Sənədlərin yazı toplusunda (reyestrində) aşağıdakılar qeydə alınmalıdır:

9.2.1. quruma gələn və ya çıxan sənədlər, gələn və ya çıxan gün və ya sonrakı iş günü; Reyestrdə ən azı gələn və ya çıxan sənədlərin kimdən gəlməsi və kimə göndərilməsi, gəlmə və ya çıxma tarixi, sənədin gəlmə və çıxma üsulu (poçt, elektron poçt, faks, kuryer, şəxsən vermə), sənədin rekvizitləri və növü (ərizə, sorğu, məktub, qərar və s.), sənədə çatımın qüvvədə olan məhdudluqları yazılmalıdır.

9.2.2. qurumun yaratdığı və imzaladığı hüquqi aktlar - imzalandığı gün;

9.2.3. bağlanmış müqavilələr.

9.3. Mühasibat sənədləri reyestrə yazılır.

9.4. Sənədlərin yazı toplusunda həll edilməsini və ya cavab verilməsini gözləyən sənədlərlə bağlı həll etmənin və ya cavab verilməsinin qanunla müəyyən olunan müddəti, cavabın hazırlanması və işin həlli tapşırılmış struktur bölmənin, eləcə də cavabı hazırlayacaq işçinin adı göstərilməlidir.

3-CÜ BÖLÜM

TOPLUMA AÇIQLANMALI OLAN BİLGİLƏR

Maddə 10. Bilgi sahibinin bilgini topluma açıqlamaq vəzifəsi

10.1. Bilgi sahibi sahib olduğu aşağıdakı bilgiləri topluma özü açıqlamağa borcludur:

10.1.1. Bilgi sahibləri haqqında ümumi bilgilər

10.1.1.1. dövlət və bələdiyyə qurumlarının ünvanları, ştat cədvəlləri, eləcə də həmin qurumlarda vəzifə tutan qulluqçuların adları, soyadları, telefon nömrələri, elektron poçt ünvanları;

- 10.1.1.2. dövlət və bələdiyyə qurumları və onların struktur bölmələrinin əsasnamələri və qulluqçuların vəzifə təlimatları;
- 10.1.1.3. ictimai funksiyaları yerinə yetirən hüquqi şəxslərin, ünvanları, idarəetmə orqanları üzvlərinin və vəzifəli şəxslərinin adları, elektron poçt ünvanları;
- 10.1.1.4. dövlət və bələdiyyə qurumları rəhbərlərinin qəbul saatları;
- 10.1.1.5. dövlət və bələdiyyə qurumlarına verilən ərizələrin və başqa sənədlərin formaları, onların doldurulması təlimatları.

10.1.2. Bilgi sahiblərinin işi haqqında ümumi bilgiler

- 10.1.2.1. ictimai tədbirlərin proqramları, yeri, vaxtı, bu haqda bilgi verə biləcək şəxsin adı və əlaqə verənləri - tədbirlərin keçirilməsindən ən az 7 gün əvvəl;
- 10.1.2.2. dövlət və bələdiyyə qurumlarının sifariş etdiyi araşdırma və təhlillər barədə bilgiler;
- 10.1.2.3. dövlət və bələdiyyə büdcəsinin, eləcə də büdcədən kənar fondların gəlirləri barədə bilgiler;
- 10.1.2.4. dövlətin və ya bələdiyyələrin iştirakçısı olduqları özəl hüquqi şəxslərə verdikləri vəsaitlərdən və əmlakdan istifadə haqqında bilgiler;
- 10.1.2.5. əmtəə bazarında hakim yer tutan və ya xüsusi və ya müstəsna hüquq sahibləri olan və ya təbii inhisarçı olan kommərsiya qurumlarında qiymət qoyma haqqında bilgiler;
- 10.1.2.6. ictimai istehlak xidmətlərinin göstərilməsi haqqında bilgiler;
- 10.1.2.7. başqa qanunlarla, beynəlxalq müqavilələrlə və onların əsasında qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlarla topluma açıqlanma vəzifəsi müəyyən olunan bilgi və sənədlər və ya bilgi sahiblərinin açıqlanmasını gərəkli saydıqları bilgiler;
- 10.1.2.8. dövlət qurumlarının və bələdiyyələrin büdcə layihələri və büdcələri, onların yerinə yetirilməsi barədə hesabatlar, büdcədən kənar fondların vəsaitlərinin xərclənməsi barədə hesabatlar;
- 10.1.2.9. dövlət və bələdiyyə qurumlarının işinin nəticələri və onların öz vəzifələrini yerinə yetirmələri barədə hesabatlar;
- 10.1.2.10. ictimai funksiyaları yerinə yetirən hüquqi şəxslərin işi barədə hesabatlar və onların gəlir və çıxarları barədə hesabat;
- 10.1.2.11. dövlət və bələdiyyə satınalmalarının şərtləri, nəticəsi və hansı şərtlərlə qazandığı barədə, eləcə də dövlət və bələdiyyə əmlakının satılması, onun üzərində əmlak hüquqlarının başqa yolla dəyişməsi barədə bilgiler;
- 10.1.2.12. dövlətin və bələdiyyələrin vətəndaşlara, vəzifəli şəxslərə, hüquqi şəxslərə verdiyi imtiyazlar, güzəştlər, kompensasiyalar haqqında bilgiler;
- 10.1.2.13. dövlətin və bələdiyyələrin aldığı kreditlər və qrantlar və ya dövlətin zəmanəti ilə alınan kreditlər, onların şərtləri və istifadəsi barədə hesabatlar.

10.1.3. Şəxsi bilgiler

- 10.1.3.1. dövlət və bələdiyyə orqanlarının vəzifəli şəxslərinin təhsili və ixtisası barədə bilgiler;
- 10.1.3.2. dövlət və bələdiyyə orqanlarında vəzifəyə təyin edilən və seçilən şəxslərin qanunla açıqlanmalı olduqları, özlərinin və birinci dərəcədə qohumluq bağlılığında olduqları şəxslərin mülkiyyətində olan daşınır və daşınmaz əmlakları, eləcə də mənbəyini, növünü və məbləğini göstərməklə illik şəxsi gəlirləri barədə bilgiler.

10.1.4. Fövqəladə hallar barədə bilgiler

- 10.1.4.1. insanların həyatı, sağlamlığı və əmlakı üçün təhlükələr barədə bilgiler;
- 10.1.4.2. ətraf mühitin durumu, ətraf mühitə zərər vurulması və qorxulu ekoloji təsirlər barədə bilgiler.

10.1.5. Statistika, proqnoz və izləmə bilgileri

10.1.5.1. cinayətlərin və inzibati xətalərin ümumiləşdirilmiş statistikası;
10.1.5.2. dövlətin və bələdiyyələrin ümumiləşdirilmiş iqtisadi statistikası və iqtisadi proqnozları;

10.1.6. Kadr siyasəti barədə bilgiler

10.1.6.1. dövlət və bələdiyyə qurumlarında boş iş yerləri haqqında bilgiler;
10.1.6.2. dövlət və bələdiyyə qurumlarının insanlara xidmət olunması ilə bağlı işlərində və vəzifələrində dəyişikliklər barədə, belə dəyişikliklərin işə düşməsinə azı 10 gün qalana qədər.

10.1.7. Sənəd layihələri barədə bilgiler

10.1.7.1. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının yaratdıqları qanun layihələri və fərman layihələri, aydınladıcı yazılarla birlikdə, Azərbaycan Respublikası prezidentinə göndərildiyi andan;
10.1.7.2. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının hazırladığı Azərbaycan Respublikası prezidentinin fərman layihələri və Nazirlər Kabinetinin qərar layihələri onlara göndərildiyi andan;
10.1.7.3. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının aktları, qəbul edilənədək;
10.1.7.4. konsepsiya, inkişaf planları, proqram və ümumi əhəmiyyətli perspektiv planların layihələri səlahiyyətli orqanlara təsdiq olunma üçün verilənə qədər, eləcə də uyğun olaraq təsdiqlənmiş və ya qəbul olunmuş sənədlər;
10.1.7.5. ictimai istehlak xidmətlərinin göstərilməsi şərtlərində və qiymətlərində dəyişikliklər haqqında bilgiler, bu dəyişikliklər yürüdülnənə qədər;
10.1.7.6. qanunverici orqanda müzakirəyə çıxarılan normative hüquqi aktların layihələri, daimi komissiyaların müzakirəsinə verildiyi andan (hər oxunuşdan sonra edilən dəyişikliklərlə);
10.1.7.7. Milli Məclisin qəbul etdiyi qanunlar, Azərbaycan Respublikası prezidentinə göndərildiyi andan.

10.1.8. Bilgi sahiblərinin sənədləri

10.1.8.1. dövlət və xidməti nəzarət orqanlarının göstəriş və qərarları, qanuni qüvvəyə mindiyi andan;
10.1.8.2. dövlət və bələdiyyə qurumlarında yürürlükdə olan əmək haqqı dərəcələri, əməyin ödənilməsi təlimatları, eləcə də əmək haqqına əlavələrin və xüsusi güzəştlərin verilməsi qaydaları;
10.1.8.3. dövlətin və bələdiyyənin özəl hüquqi və fiziki şəxslərə vəsaitlər və əmlak, əmlak hüquqları, güzəşt və üstünlüklər verilməsi barədə aktları, imzalandığı andan;
10.1.8.4. məhkəmə qərarları, reyestrə yazıldığı gün;
10.1.8.5. normativ hüquqi aktlar, dövlətlərarası müqavilələr, sazişlər, ölkənin tərəfdar çıxdığı beynəlxalq aktlar;
10.1.8.6. dövlət və bələdiyyə orqanlarının normativ xarakterli aktları, o cümlədən mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının sərəncamları.

10.1.9. Bilgi sahiblərində olan sənədlərin reyestri

10.1.9.1. dövlətin əsas registrlərinin verikləri və qanunla göstərilən həcmlərdə adi dövlət registrlərinin verikləri;
10.1.9.2. bu qanunda göstərilən bilgi sahiblərinin sənədlərinin reyestləri;

10.2. Bilgilər açıqlanarkən açıqlanmış bilgiləri kimin, nə zaman, hansı aktla (qeydiyyat, təsdiqləmə və başqa rəsmi akt) sənədləşdirdiyi və ya açıqlanmış bilgilər barədə kimdən izah alınma bilməsi göstərilməlidir.

10.3. Bu maddədə göstərilən bilgilər İnternet torundakı səhifədə açıqlanmalıdır. Bu bilgilər əlavə olaraq bu Qanunun 11-ci maddəsində göstərilən başqa üsullarla da yayıla bilər.

Maddə 11. Bilgilərin açıqlanması üsulları

11.1. Bilgi sahibləri bilgiləri aşağıdakı yollarla yayırlar:

11.1.1. İnternet;

11.1.2. teleradio yayımı və ya dövrü mətbuat;

11.1.3. bilgi sahiblərində və kütləvi kitabxanalarda sənədlərin ümumi tanışlıq üçün qoyulması;

11.1.4. rəsmi nəşrlərdə;

11.1.5. qanunvericilikdə göstərilən başqa yollarla.

11.2. Bilgi sahibi bilginə ehtiyacı olan bütün şəxslərə maksimum tez çatmasını təmin edən üsullarla açıqlamalıdır. Açıqlama üsulu qanunda və ya beynəlxalq müqavilədə göstərilibsə, həmin üsulla açıqlanmalıdır.

11.4. Bilgi sahibi insanların həyatına, sağlamlığına, əmlakına yaxud ətraf mühitə qorxu yaradan təhlükələr barədə bilgiləri ən sürətli və yararlı üsul seçməklə gecikmədən açıqlamalıdır.

Maddə 12. İnternet səhifəsi saxlamaq borcu

12.1. Qanunvericilik orqanları, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları, məhkəmələr, başqa dövlət orqanları, ictimai funksiyaları yerinə yetirən bütün hüquqi şəxslər bilgiləri topluma açıqlamaq üçün aktiv İnternet səhifəsi saxlamalıdır. Bilgilərə asan çatıma zərər vurmada bilgi sahibləri başqa bilgi sahibləri ilə birgə İnternet səhifəsi də saxlaya bilərlər.

12.2. İnternet səhifəsi saxlayan qurumlar:

12.2.1. toplumu öz İnternet səhifələrinin ünvanları və ondakı dəyişikliklər barədə bilgiləndirirlər;

12.2.2. İnternet səhifəsində aktual bilgiləri yerləşdirirlər;

12.2.3. İnternet səhifəsində doğru və şəffəfliq yaratmayan bilgiləri açıqlamalıdır;

12.2.4. İnternet səhifəsinə çatımı əngəlləyən texniki qüsurları aradan qaldırmaq üçün təcili ölçülər götürməlidirlər;

12.3. İnternetdə yerləşdirilən bilgilərin doğruluğu üçün bilgi sahibi məsuliyyət daşıyır.

12.4. Bilgi sahibi İnternet səhifəsindəki bilginin topluma açıqlanma və yenilənmə tarixini göstərməlidir.

12.5. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı ölkədəki ictimai kitabxanalarda bilgilərə İnternet vasitəsi ilə azad çatımı təmin etməlidir.

4-CÜ BÖLÜM

ÇATIMI MƏHDUDLAŞDIRILAN BİLGİLƏR

Maddə 13. Bilgiyə çatımın məhdudlaşdırılması

13.1. Bilgiyə çatım 13.2-ci maddədə göstərilən məqsədlərlə, demokratik toplumda gərəkli olan dərəcədə və zaman kəsimində, yalnız qanunda göstərilən qaydada və üsullarla məhdudlaşdırıla bilər.

13.2. Açıqlanması:

13.2.1. ölkənin təhlükəsizliyinə, bütünlüyünə, suverenliyinə və müdafiəsinə, xarici siyasətinə, mülki və hərbi kəşfiyyat və əks kəşfiyyat strukturlarının normal işləməsinə;

13.2.2. ölkə əhalisinin təhlükəsizliyinə, sağlamlığına, ictimai qaydanın qorunmasına;

13.2.3. cinayətlərin qarşısının alınması və istintaqı, ittihamı, ədalət mühakiməsinin gerçəkləşməsi, cinayət prosesində iştirak edən şəxslərin təhlükəsizliyinə;

13.2.4. şəxsi həyatın qanunla qorunan toxunulmazlığına və başqa qanuni şəxsi maraqlara;

13.2.5. özəl və ictimai kommərsiya maraqlarına və başqa legitim iqtisadi maraqlara;

13.2.6. tarixi abidələrin, təbii qoruqların və ya qorunan heyvan və bitki növlərinin, onların yerləşdiyi və ya məskunlaşdığı yerlərin qorunmasına;

13.2.7. dövlət orqanlarının apardığı yoxlamaların, araşdırmaların və nəzarətin gedişində əldə olunan, açıqlanması bu proseslərin normal gedişinə;

13.2.8. dövlətin iqtisadi, pul-kredit və valyuta siyasətinin aparılmasına;

13.2.9. dövlət hakimiyyəti orqanında və orqanlar arasında hər hansı məsələnin hazırlanması gedişində aparılan müzakirələrin gizliliyinə ziyan vura bilən;

13.2.10. haqsız qazanmaya səbəb ola biləcək bilgilərə çatım məhdudlaşdırıla bilər.

13.3. Məhdudlaşdırma o halda qanuni sayılır ki, bilginin məhdudlaşdırılmasını doğuran ictimai maraq onun açıq olmasına olan ictimai marağı üstələsin.

13.4. Bu Qanunun 5-ci maddəsində göstərilən şəxslər bilgilərə çatımın məhdudlaşdırılmasını öz hüquq və azadlıqlarının pozulması saydıqda bilgilərə çatımın məhdudlaşdırılması ilə bağlı mübahisə açma bilərlər.

13.5. Soruşulan sənədin bir parçasına çatım məhdudlaşdırılıbsa, bilgi sahibi sorğu verənə sənədin məhdudlaşmayan parçasını verməli və açıqlanmayan parçasında onun sirr olduğunu göstərməlidir.

13.6. Bilgi sahibləri (özəl hüquqi şəxslər istisna olmaqla) aşağıda göstərilən bilgiləri məhdudlaşdırılan bilgilər sırasına sala bilməzlər:

13.6.1. ətraf mühitin, səhiyyənin, təhsilin, mədəniyyətin, demoqrafiyanın, kənd təsərrüfatının və cinayətkarlığın vəziyyəti barədə bilgilər;

13.6.2. iqtisadi və sosial xarakterli proqnozlar;

13.6.3. ümumiləşdirilmiş statistik icmaller;

13.6.4. ictimai rəy sorğuları;

13.6.5. malların və xidmətlərin onların keyfiyyəti barədə, istehlakçıların maraqlarının qorunması ilə bağlı olan bilgilər;

13.6.6. dövlət və bələdiyyə qurumlarının vəzifəli şəxslərinin və məmurlarının, ictimai funksiyaları yerinə yetirən fiziki şəxslərin öz ictimai vəzifələrini yerinə yetirməsi ilə bağlı olan, bu vəzifələrin yerinə yetirilməsinə təsir göstərə bilən hüquq pozuntuları haqqında bilgilər;

13.6.7. dövlətin ali vəzifəli şəxslərinin sağlq durumu;

bilgi sahibinin işi və ya işinin verimliliyi ilə bağlı hesabatlar, eləcə də vəzifələrin yerinə yetirilməsinin keyfiyyəti və rəhbərlik prosesində buraxılmış səhvlər;

13.6.8. dövlət və bələdiyyə orqanlarının, ictimai funksiyaları yerinə yetirən hüquqi şəxslərin büdcə vəsaitlərindən istifadə ilə bağlı bilgilər;

13.6.9. bilgi sahibinin əmlakı və əmlak öhdəlikləri haqqında bilgilər;

13.6.10. dövlət və ya xidməti nəzarətin gerçəkləşdirilməsi və ya intizam qaydasında çıxarılmış və qüvvəyə minmiş aktlar və göstərişlər, qoyulmuş cəza və tənbehlər barədə bilgilər;

13.6.11. dövlət və bələdiyyə büdcəsindən özəl hüquqi və fiziki şəxslərə verilmiş vəsaitlər və əmlak və onlardan istifadə ilə bağlı olan bilgilər.

Maddə 14. Özəl həyatla bağlı bilgilərə çatımın məhdudlaşdırılması

14.1. Özəl həyatla bağlı aşağıdakı bilgilərə çatım məhdud olmalıdır:

14.1.1. uyğun qurumlarda rəsmi qeydə alınan üzvlüklə bağlı bilgiler istisna olmaqla şəxsin siyasi baxışları, dini inancı və dünyagörüşü ilə bağlı bilgiler;
14.1.2. etnik və irqi mənşə ilə bağlı bilgiler;
14.1.3. şəxslərin sağlq durumu və seksual həyatı ilə bağlı bilgiler;
14.1.4. cinayət və başqa hüquq pozuntuları ilə bağlı icraatda toplanmış bilgiler - bu işlər üzrə açıq məhkəmə iclasına və ya məhkəmə qərarı çıxarılan qədər və ya insanların mənəviyyatının və ya ailə və şəxsi həyatının qorunması məqsədi ilə və ya yetkinlik yaşına çatmayanların, zərərçəkənin və ya şahidin, yaxud ədalət mühakiməsinin gerçəkləşməsinin maraqları üçün;
14.1.5. ailə həyatının ayrı-ayrı halları haqqında bilgiler;
14.1.6. şəxsin şəxsi özəllikləri, qabiliyyətləri və ya xarakterinin başqa əlamətləri barədə bilgiler;
14.1.7. şəxsin fiziki və psixi iztirabları haqqında bilgiler;
14.1.8. şəxsdən vergi alınması ilə bağlı toplanmış bilgiler, vergi ödəmələri ilə bağlı borclarla bağlı bilgiler və bu Qanunun 10.1.3.2-ci maddəsində göstərilən bilgiler istisna olmaqla;

14.2. Bilgi sahibi özəl həyatla bağlı bilgileri bu qanunda və açıqlanması qanuni ictimai mənafe üçün gərəkli olan, qanunda göstərilən hallarda verməlidir.

14.3. Şəxsin özü haqqında bilgi sahibində olan bilgiler aşağıdakı hallar istisna olmaqla həmin şəxsin istəyi ilə ona verilir:

14.3.1. həmin bilginin verilməsi cinayətin qarşısının alınmasına, cinayət törətməkdə şübhəli bilinən şəxsin tutulmasına və ya cinayət işində həqiqətin müəyyən olunmasına əngəl törədərsə;
14.3.2. bilgiyə çatıma başqa şəxslərin hüquqlarının və azadlıqlarının qorunması məqsədi ilə məhdudiyət qoyulubsa;
14.3.3. yetkinlik yaşına çatmayana özü barədə bilginin verilməsi uşağın mənşəyi və ya övladlığa götürmənin sirrini açmağa bilərsə;
14.3.4. başqa ölkədə yaşayan şəxs barədə bilgi dövlətin təhlükəsizliyi məqsədi üçün toplanıbsa.

14.4. Özəl həyatla bağlı bilgiler başqa şəxslərə aşağıdakı hallarda verilə bilər:

14.4.1. yetkinlik yaşına çatmayanlar haqqında bilgiler onların valideynlərinə (övladlığa götürənlərə) və ya qəyyum və himayəçilərinə;
14.4.2. fəaliyyət qabiliyyəti olmayanlar haqqında bilgiler onları qəyyumlarına;
14.4.3. şəxsin özünün vəkil etdiyi şəxslərə;
14.4.4. xidməti vəzifələrini yerinə yetirmələri üçün dövlət və bələdiyyə orqanlarının vəzifəli şəxslərinə.

14.5. Bilgi sahibi özəl həyatla bağlı bilgileri verdiyi şəxslərin, bilginin verilməsi məqsədi, tarixi, üsulu və bilginin novləri göstərilməklə uçotunu aparmalıdır.

14.6. Səhiyyə müəssisəsində olan şəxsin sağlamlıq durumu ilə bağlı bilgiler həmin şəxsin özü etiraz etmədikdə və ya istintaq aparan orqan bu bilgilərə çatımı məhdudlaşdırmaq tələbi qoymadıqda və qanunvericilikdə göstərilən başqa hallarda onun yaxın qohumlarına verilə bilər.

14.7. İstintaq aparan və ya dövlət nəzarətini həyata keçirən orqan və ya səlahiyyətli vəzifəli şəxs cinayət işi üzrə həqiqətin aşkar olunması, eləcə də şəxslərin təhlükəsizliyinin təmin olunması məqsədi ilə 14.1-ci maddədə göstərilən açıq olmayan bilgiler açıqlana bilər. Özəl həyatla bağlı bilgilərə çatımın məhdudlaşdırılması başqa şəxslərin həyatı, sağlamlığı və ya əmlakı üçün qorxu törədərsə, həmin bilgiler ən sürətli və yararlı üsul seçilməklə gecikmədən açıqlanmalıdır.

Maddə 15. Bilgilərə çatımın məhdudlaşdırılma müddətləri

15.1. Özəl həyatla bağlı bilgilərə çatımın məhdudluğu həmin şəxsin öldüyü tarixdən sonra 30 il içində qüvvədədir. Ölüm faktının bilinməyi halda məhdudluq şəxsin doğulduğu gündən 100 il içində qüvvədədir.

15.2. Başqa bilgilərə çatımın məhdudlaşdırılması üçün əsas olan hal aradan qalxdıqda bilgi sahibi məhdudlaşdırmanı qüvvədən salmalı, sənəddə və sənədlərin reyestrində bu barədə qeyd etməlidir.

15.3. Bilgiyə çatımın məhdudlaşdırılması üçün əsas olan hal aradan qalxdıqda bilgi sahibi məhdudlaşdırmanı qüvvədən salmalı, sənəddə və sənədlərin reyestrində bu barədə qeyd etməlidir.

15.4. Bilgi sahibi çatımın məhdudlaşdırıldığı bilgilərə buna haqqı olmayan şəxslərin çatmasının qarşısını almaq üçün gərəkli inzibati və texniki ölçülər götürməlidir.

Maddə 16. Bilgilərə çatımın məhdudlaşdırılması qaydası

16.1. Bilgilərə çatımın məhdudlaşdırmaq qərarını bilgi sahibinin rəhbəri verə bilər.

16.2. Çatımın məhdudlaşdırıldığı bilgi daşıyıcısının üzərinə «Qapalıdır» yazısı yazılır. Çatımın məhdudlaşdırıldığı özəl həyatla bağlı bilgi daşıyıcılarının üzərində «Qapalıdır. Özəl həyatla bağlı bilgi» yazısı yazılır. Yazının altında onun yazılma tarixi və qapalı rejiminin son tarixi göstərilir.

5-Cİ BÖLÜM

BİLGİLƏRİN SORĞU VERMƏKLƏ ALINMASI

Maddə 17. Sorğunun verilməsi

17.1. Bilgi sorğusu şifahi (vasitəsiz və ya telefonla), ya da yazılı (vasitəsiz və ya poçtla, yaxud telefaksla və ya elektron poçtla) verilə bilər.

17.2. Həm şifahi, həm də yazılı bilgi sorğusunda aşağıdakılar bildirilməlidir:

17.2.1. Bilgi sorğusu verəni tanıdan veriklər (fiziki şəxsin adı, soyadı şəxsiyyət vəsiqəsinin sayı, ünvanı, hüquqi şəxsin adı, soyadı qeydiyyat sayı və ünvanı, elektron poçtla verilən sorğuda habelə elektron imza);

17.2.2. bilgi sahibinin əlaqə saxlaya biləcəyi əlaqə verikləri (telefon və ya telefaks, ünvan, elektron poçt ünvanı);

17.2.3. soruşulan bilginin məzmunu və ya sənədin növü, adı və ya məzmunu, yaxud sənədin sorğu verənə bəlli olan rekvizitləri;

17.2.4. sorğunun icrasının istənilən üsulu.

17.3. Özəl həyatla bağlı yazılı və ya şifahi bilgi sorğusu sorğu verənin kimliyini tanıdan (şəxsiyyəti təsdiq edən) sənəd göstərilməklə vasitəsiz verilməlidir.

17.4. 17.5-ci maddədə göstərilən hal çıxılmaqla bilgi sorğularında bilginə nə üçün istədiklərini göstərmək tələb olunmur.

17.5. Dövlət və bələdiyyə qulluqçuları xidməti borclarının yerinə yetirilməsi çərçivəsində verdikləri bilgi sorğusunda bilginə nə üçün istədiklərini göstərməlidirlər. Xidməti borcların yerinə yetirilməsi adı altında bilgilərin başqa məqsəd üçün soruşulması yolverilməzdir.

Maddə 18. Bilgi sorğusunun alınmasının, yerinə yetirilməsinin və yerinə yetirmədən imtinanın qeydiyyatı

18.1. Bilgi sahibi bilgi sorğusunu verdiyi gün qeydə almalıdır. Bu Qanunun 17.2-ci maddəsində göstərilən veriklər, eləcə də bilgi sorğusunu yerinə yetirməyə cavabdeh olan işçinin və ya struktur bölməsinin adı və sorğunun yerinə yetirilməsi müddəti sənədlərin reyestrinə yazılır.

18.2. Anonim sorğular və verdiyi anda yerinə yetirilən şifahi sorğular reyestrə yazılır.

18.3. 18.2-ci maddədə göstərilən hallar çıxılmaqla bilgi sorğusunun yerinə yetirilməsinin və yerinə yetirmədən imtinanın qeydiyyatı aparılmalıdır. Reyestrə ən azı aşağıdakı veriklər yazılmalıdır:

18.3.1. bilgi sorğusunun icraçısı;

18.3.2. bilgi sorğusunun yerinə yetirilməsi üçün surəti və ya çıxarışı verilmiş sənədin rekvizitləri;

18.3.3. sorğunun yerinə yetirilməsi və ya yerinə yetirmədən imtinanın tarixi;

18.3.4. sorğunun yerinə yetirilməsinin üsulu, sorğunun yerinə yetirilmiş sayılması üçün bilgi sorğusunun yerinə yetirilməsinin bu Qanunun 21-ci maddəsində göstərilən qaydası və ya sorğunun yerinə yetirilməsindən imtinanın bu Qanunun 22-ci maddəsində göstərilən əsası.

Maddə 19. Bilgi sorğusunun yerinə yetirilməsi üsulları

19.1. Bilgi sorğusu sorğu verənin göstərdiyi aşağıdakı üsullardan birində yerinə yetirilə bilər:

19.1.1. şifahi formada;

19.1.2. elektron-rəqəmli formada daşınan bilgi daşıyıcısına yazılmaqla və ya bilgi sorğusunda göstərilən elektron ünvanı göndərilməklə;

19.1.3. sənədin və ya onun bir parçasının surətini kağız daşıyıcıya yazıb sorğu verənə (onun nümayəndəsinə) bilavasitə verməklə və ya poçtla bilgi sorğusunda göstərilən ünvanı, yaxud telefaks ilə göndərməklə;

19.1.4. bilgi sahibinin olduğu yerdə tanış olmaq üçün verməklə;

19.1.5. bilgi daşıyıcısının tipindən asılı olaraq başqa üsulla.

19.2. Bilgi şifahi formada aşağıdakı hallarda verilir:

19.2.1. sorğu verənin ərizəsi və ya vəsətəri üzrə aparılan icraatla bağlı veriklər soruşulduqda;

19.2.2. bilgi sahibində sorğu verəni maraqlandıran bilgilərin varlığı soruşulduqda.

19.3. Şifahi sorğu verildikdə bilgi sahibi sənədlərin mətnini oxumağa borclu deyildir.

19.4. Bilgi sahibi sorğu verənin seçdiyi sorğunun yerinə yetirilməsi üsulundan aşağıdakı hallarda imtina edə bilər:

19.4.1. bilgi sahibinin buna texniki imkanı yoxdursa;

19.4.2. bilgi daşıyıcısının tipi ilə bağlı olaraq yerinə yetirmə mümkün olmadığı olduqda;

19.4.3. şifahi üsulla cavablandırma çoxlu vaxt apardıqda.

19.5. Bilgi sahibi sahibinin olduğu yerdə tanış olmaq üçün verildikdə bilgi sahibi sorğu verənin sənəd və başqa bilgi daşıyıcısını öyrənə bilməsi üçün gərəkli olduqda:

19.5.1. ona gərəkli texniki vasitələr verməlidir (bilgi sahibinin gərəkli texniki vasitələri olmadıqda sorğu verən öz texniki vasitələrindən bilgi daşıyıcısına zərər vurmamaqla yararlanı bilər);

19.5.2. stenoqramları və ya başqa formada kodlaşdırılmış bilgiləri oxunmaq üçün yararlı hala salmalıdır;

19.5.3. başqa dillərdə olan bilginə azərbaycancaya çevirməlidir.

19.6. Bilgi sorğusunda göstərilədiyi halda bilgi sahibi rəsmi təsdiqlənmiş bilgi verməlidir. Qanunla müəyyən olunan hallarda topluma açıqlanmış bilgilər də rəsmi təsdiqlənmiş formada verilməlidir.

19.7. Sənədin bir parçasında məhdudlaşdırılmış bilgi olduğu və həmin parçanın gizliliyinin pozulacağı qorxusu olan hallar istisna olmaqla bilgi sahibi bilgi sorğusu verənin istəyi ilə onun sənədin qapalı olmayan parçasının əslilə tanış olmasına imkan yaratmalıdır.

19.8. 19.2-ci maddədə göstərilən hallarda, eləcə də bilgi sorğusunda sorğunun yerinə yetirilməsi üsulu göstərilmədikdə və ya aydın olmadıqda bilgi sahibi mümkün hallarda sorğu verənlə müzakirə aparmaqla və bilgi sorğusunun verildiyi üsulu nəzərə almaqla bilginin verilməsi üsulunu özü seçir.

Maddə 20. Bilgi sorğularının yerinə yetirilməsi müddətləri

20.1. Bilgi sorğusu gecikdirilmədən, ən gec sorğunun qeydə alındığı gündən 7 iş günü içində cavablandırılmalıdır.

20.2. Sorğu verənin təqdim etdiyi verilər tam olmadığına görə bilgi sorğusunu cavablandırma bilmədiyi halda bilgi sahibi 5 iş günü içində sorğunun məzmununu aydınlaşdırmaqdan ötrü sorğu verənə bildiriş verir. Bildiriş sorğunun məzmununu aydınlaşdıran cavab aldıqdan sonra bilgi sahibi 21.1-ci maddədə göstərilən müddətdə bilgi sorğusunu cavablandırılmalıdır.

20.3. Bilgi sorğusunu cavablandırmaq üçün uzun zaman gərəkli olduqda bilgi sahibi sorğunu qeydə aldıqdan sonra 5 iş günü içində sorğu verənə motivini göstərməklə bu haqda bildiriş verməklə sorğunun cavablandırılması müddətini toplam olaraq 20 iş gününədək uzada bilər.

Maddə 21. Bilgi sorğusunun yerinə yetirilməsi

21.1. Bilgi sahibi bu Qanunun 20-ci maddəsində göstərilən müddətdə sorğu verənə bu Qanunun 20-ci maddəsində göstərilən üsulla bilgi verməlidir.

21.2. Soruşulan bilgi bilgi sahibində olmadıqda o bilginin hansı bilgi sahibində olduğunu aydınlaşdırır və gecikdirmədən, ən gec 7 iş günü içində sorğunu həmin bilgi sahibinə göndərir və bu haqda sorğu verənə bildiriş verir. Sorğu şifahi verildikdə sorğu verənə bilginin hansı bilgi sahibində olduğu şifahi formada bildirir.

21.3. Soruşulan bilgi ödənişlidirsə, bilgi sahibi sorğunu aldıqdan 5 gün içində bilgiyə görə haqqın məbləği və necə ödənilməsi barədə sorğu verənə bildiriş verməlidir.

21.4. Özəl hüquqi şəxs və ya fiziki şəxs olan bilgi sahibi sorğunu başqa bilgi sahibinə göndərməyə borclu deyil. Onlar bilginin onlarda olmadığı barədə sorğu verənə gecikdirmədən, ən gec 7 iş günü içində bildiriş verməlidirlər.

21.5. Soruşulan bilgi dərc olunmuşdursa, bu Qanunun 19.6-cı maddəsində göstərilən hal istisna olmaqla bilgi sahibi həmin bilginə verməyərək sorğu verənə gecikdirmədən, ən gec 7 iş günü içində soruşulan bilgiyə çatım üsulları və yeri barədə bildiriş verməlidir.

21.6. Cavablandırılması yığılmış bilgilərin analiz və sintezini və ya yeni bilgilərin yığılması və sənədləşdirilməsini tələb edən bilgi sorğuları vətəndaşların müraciətlərinə baxılması haqqında qanunvericiliklə düzenlənir.

Maddə 22. Bilgi sorğusunun yerinə yetirilməsindən imtina

22.1. Aşağıdakı hallarda bilgi sahibi bilgi sorğusunu yerinə yetirməkdən imtina edir:

- 22.1.1. soruşulan bilgi dövlət sirridirsə;
- 22.1.2. sorğulanan bilgiyə ÇATIM başqa əsasla məhdudlaşdırılıbsa və sorğu verənin bu bilgiyə ÇATIM hüququ yoxdursa;
- 22.1.3. bilgi sahibində sorğulanan bilgi yoxdursa və o bu bilginin kimdə olduğunu bilmirsə və bilgi sahibini bəlliləşdirmək imkanı yoxdursa;
- 22.1.4. göstərilən səylərə baxmayaraq sorğu verənin hansı bilgini istədiyini bəlliləşdirmək mümkün deyildirsə;
- 22.1.5. sorğu verən bilgi sorğusunun yerinə yetirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən olunmuş haqqı ödəməyibsə;
- 22.1.6. sorğu verənlə əlaqə üçün veriklər yoxdursa.

22.2. Bilgi sahibi sorğu verənə bilgi sorğusunu yerinə yetirməkdən imtina barədə gecikdirmədən, ən geci 7 iş günü içində bildiriş verir. Bildirişdə 23.1-ci maddələrdəki əsaslara istinad olunur və imtina əsaslandırılır. İmtina barədə bildirişin elektron-rəqəmli forması eyni zamanda komissiyaya göndərilir.

Maddə 23. Bilginin verilməsinə görə haqq

23.1. Qanunla göstərilən hallarda və məbləğdə bilginin verilməsinə görə sorğu verəndən haqq alınır. Bilginin verilməsinə görə haqqın müəyyən olunması və alınması qaydalarını Bilgi Açıqlığı və Qorunması Komissiyası ilə razılaşdırmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanı müəyyən edir.

23.2. Bilginin alınması üçün ödənilən haqqın məbləği bilginin surətinin çıxarılmasına, göndərilməsinə və tərcüməsinə çəkilən xərclərdən artıq olmamalıdır.

23.3. Aşağıdakı bilgilərin verilməsinə görə haqq alınmır:

- 23.3.1. sorğu verənin hüquq və azadlıqlarına toxunan;
- 23.3.2. şifahi formada verilən və şifahi formada yerinə yetirilən;
- 23.3.3. bilgi sahibinin olduğu yerdə tanış olmaq olmaq üçün verilən;
- 23.3.4. verilməsi bilgi sahibinin ictimai önəmli işini daha geniş aydınladan və ictimai mənafeələr üçün gərəkli olan.

6-CI BÖLÜM

İCTİMAİ BİLGİLƏRƏ ÇATIMIN TƏMİN OLUNMASINA NƏZARƏT

Maddə 24. Bilgi Açıqlığı və Qorunması Komissiyası

24.1. Bilgi Açıqlığı və Qorunması Komissiyası (bundan sonra - Komissiya) həm öz təşəbbüsü ilə, həm də şikayətlər əsasında bilgi sahiblərinin topluma açıqlanmalı olan bilgiləri yaymasına, bilgi sorğularını yerinə yetirmələrinə, bilgilərə ÇATIMI məhdudlaşdırmalarına və özəl həyatla bağlı bilgiləri qorumalarına dövlət nəzarətini gərçəkləşdirən müstəqil dövlət orqanıdır.

24.2. Komissiya 5 üzvdən ibarətdir.

24.3. Komissiyanın bir üzvünü Azərbaycan Respublikasının prezidenti, bir üzvünü Konstitusiyə Məhkəməsi, bir üzvünü insan hüquqları üzrə müvəkkil, bir üzvünü Milli Məclisdə çoxluqda olan partiya, bir üzvünü isə Milli Məclisdə ən çox deputatı olan

müxalif partiya təyin edir. Sıradan çıxmış Komissiya üzvlərinin yerinə yeni üzvü sıradan çıxmış üzvün səlahiyyət müddəti dövrü üçün uyğun qurum təyin edir.

24.4 Yaşı 30-dan yuxarı olan, ali hüquq təhsilli, hüquq sahəsində təcrübəsi olan, təyin olunma zamanından əvvəlki son üç ildə heç bir siyasi partiyanın üzvü olmamış şəxslər Komissiya üzvlüyünə təyin oluna bilərlər.

24.5. Komissiya üzvünün səlahiyyət müddəti 7 ildir. Komissiya üzvü bir müddətə təyin oluna bilər. Komissiya üzvünün səlahiyyəti bitdikdən sonra 15 gün içində 24.3-cü maddədə göstərilən uyğun qurum yeni üzvü təyin etməlidir.

24.6. Komissiya üzvü bilgi sahiblərində hər hansı ötəri və ya daimi, ödənişli və ya ödənişsiz vəzifə tuta bilməz və komissiyanın baxdığı işlərlə bağlı maraqların konfliktinin olduğu bütün hallarla bağlı öncədən xəbər verməlidirlər.

24.7. Komissiya üzvünün əmək haqqı Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi hakiminin əmək haqqı qədər olmalıdır.

24.8. Komissiya onun müstəqil, səmərəli və peşəkar işləməsi prinsipi əsasında Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilir.

24.9. Komissiya üzvü müstəqildir. Heç bir vəzifəli şəxs və qurum, eləcə də onu təyin etmiş qurum Komissiya üzvünün işinə qarışa bilməz.

24.10. Komissiya üzvünün toxunulmazlığı Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkilinin toxunulmazlıq hüququna bərabərdir. Komissiya üzvünün səlahiyyətinə vaxtından əvvəl Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkilinin səlahiyyətinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi qaydasında xitam verilir.

Maddə 25. Şikayət verilməsi

25.1. Hüquqlarını və qanuni mənafeələrini bilgi sahiblərinin pozduğunu düşünən şəxslər Komissiyaya aşağıdakılardan şikayət verə bilərlər:

- 25.1.1. bilgi sorğusunun əsassız olaraq qəbul edilməməsi və qeydə alınmaması;
- 25.1.2. bilgi sahibində olan açıq reqistrlərə çatımı təmin etməkdən imtina olunması;
- 25.1.3. bilgi sorğusunun yerinə yetirilməsi müddətlərinin və prosedurlarının pozulması;
- 25.1.4. sorğulanan bilginin verilməməsi və ya lazımı qaydada verilməməsi;
- 25.1.5. sorğulanan bilgini verməkdən əsassız imtina olunması;
- 25.1.6. bilgiyə çatımın əsassız olaraq məhdudlaşdırılması;
- 25.1.7. bilgi verməyə görə haqq qoyulması və ya onun ölçüsü;
- 25.1.8. bilgi sahibinin bu Qanunla müəyyən olunmuş öhdəliklərini yerinə yetirməməsi nəticəsində ziyan dəyməsi;
- 25.1.9. açıq toplantılara çatımın təmin olunmaması, toplantının əsassız olaraq qapalı elan edilməsi.

25.2. Şikayət yazılı olmalı, onda aşağıdakı veriklər göstərməlidir:

- 25.2.1. şikayət verənin (və ya nümayəndəsinin) adı, soyadı, ünvanı, əlaqə verikləri;
- 25.2.2. şikayət edilən bilgi sahibi haqqında veriklər;
- 25.2.3. şikayətin məzmunu, şikayət bilgi sorğusunun yerinə yetirilməsi ilə bağlı olduqda verilmiş sorğunun məzmunu, eləcə də gərəkli hallarda bilgi sorğusuna verilmiş cavab məktubunun surəti;
- 25.2.4. bilgi sahibinin hərəkətlərinin qanunsuz sayılması barədə şikayətçinin dəlilləri.

Maddə 26. Şikayətə baxılması

26.1. Komissiya şikayətə onu aldıqdan 7 iş günü içində baxır və bilgi sahibinin hərəkətlərinin qanuniliyini yoxlayır. Şikayətə baxılması üçün əlavə izahat və sənədlər yığmaq və ya şikayətçinin nə istədiyini əlavə öyrənmək gərəkli olduqda Komissiya bu müddəti toplam olaraq 20 iş gününədək artıra bilər.

26.2. Şikayət anonim olduqda, yaxud şikayət konkret bilgi sahibinə qarşı olmadıqda, yaxud şikayət olunan məsələ ilə bağlı işə məhkəmədə baxıldıqda Komissiya şikayətə baxmaqdan imtina edir. Bu hallarda Komissiya motivini göstərməklə imtina qərarı çıxarır.

26.3. Komissiya şikayətə baxılmasının nəticələri barədə şikayətçiyə, bilgi sahibinə və onun yuxarı orqanına və ya onun işinə nəzarət edən dövlət orqanına bildiriş verir.

Maddə 27. Komissiyanın səlahiyyətləri

27.1. Nəzarəti gerçəkləşdirərkən Komissiya aşağıdakı məsələləri aydınlaşdırır:

27.1.1. bilgilərə çatımın məhdudlaşdırılmasının qanunla müəyyən olunmuş qaydada aparılmasını;

27.1.2. bilgi sahiblərinin bu qanunla üzərinə düşən bilginə açıqlamaq vəzifəsini yerinə yetirməməsini;

27.1.3. bilgi sahiblərinin İnternet səhifəsi saxlamaq vəzifələrini qanunla müəyyən olunmuş qaydada yerinə yetirmələrini;

27.1.4. bilgi sorğusunun qeydə alınıb-alınmamasını, bilgi sorğusunun qanunda göstərilən qaydada, üsulla və müddətdə yerinə yetirilməsini;

27.1.5. bilgi sorğusunu yerinə yetirməkdən imtinanın qanuna uyğunluğunu.

27.2. Komissiyanın:

27.2.1. bilgi sahibindən izahat və sənədlər verilməsini tələb etmək;

27.2.2. çatımın məhdudlaşdırıldığı sənədlərlə tanış olmaq;

27.2.3. qanunun yerinə yetirilməsi ilə bağlı bilgi sahibinə gəstərişlər vermək;

27.2.4. bilgilərə çatımın yaxşılaşdırılması ilə bağlı bilgi sahibinə təkliflər vermək;

27.2.5. İnzibati xətlər Məcəlləsində göstərilən qaydada inzibati xətlərlə bağlı iş başlamaq və inzibati tənbeh tədbirləri görmək, cinayət əlamətləri aşkar olunduqda isə materialları cinayət təqibi orqanlarına göndərmək səlahiyyəti var.

27.3. "Xüsusi önəmli" qri fi olan dövlət sirləri Komissiyaya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının razılığı ilə verilir. Komissiya bu orqanın imtina qərarından məhkəməyə şikayət verə bilər.

27.4. Bilgi sahibi bilgi sorğusunu yerinə yetirməkdən qanunsuz imtina etdikdə, bilgi sorğusunu vaxtında və lazım olduğu kimi yerinə yetirmədikdə, qanunla topluma açıqlanmalı olan bilgiləri açıqlamadıqda və ya qanunda göstərilən üsulla açıqlamadıqda, İnternet səhifəsi saxlamaqla bağlı bu Qanunun tələblərini pozduqda, bilgilərə çatımı qanunsuz məhdudlaşdırdıqda, qanunla çatımın məhdudlaşdırılmalı olduğu bilgiləri, o sıradan özəl həyatla bağlı bilgilərə çatımı məhdudlaşdırmadıqda Komissiya qanunsuzluqları aradan qaldırmaq barədə bilgi sahibinə əsaslandırılmış göstəriş verə bilər.

27.5. Bilgi sahibi 7 iş günü içində göstərişi yerinə yetmək yönündə gərəkli ölçülər götürməli və bu haqda Komissiyaya bildiriş verməlidir. Komissiya bu bildirişi aldığı gün öz İnternet səhifəsində yerləşdirməlidir. Komissiyanın qərarı ilə razı olmayan bilgi sahibi onun qərarından 7 iş günü içində məhkəməyə şikayət verə bilər.

27.6. Komissiyanın qərarı ilə razı olmayan şikayətçi onun qərarından məhkəməyə şikayət verə bilər.

27.7. Komissiyanın və onun aparatının işləyişi Komissiyanın təsdiq etdiyi Əsasnamə ilə müəyyən olunur.

Maddə 28. Bu Qanunun yerinə yetirilməsi ilə bağlı məruzə

28.1. Komissiya hər sonrakı ilin martın 1-dək bu Qanunun ötən ildə yerinə yetirilməsinin vəziyyəti barədə məruzəni Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə və Prezidentinə verir. Məruzə verildiyi andan Komissiyanın İnternet səhifəsində yerləşdirilməlidir.

28.2. Məruzədə hüquq pozuntuları və onları törətmiş bilgi sahibləri, şikayətlər, Komissiyanın verdiyi göstərişlər, onların yerinə yetirilməsinin vəziyyəti, Komissiyanın başladığı inzibati işlər, verdiyi tənbehlər, qanunun tətbiqi ilə bağlı başqa məsələlər sadalanır.

7-Cİ BÖLÜM

HÜQUQİ MƏSULİYYƏT

Maddə 29. Hüquqi məsuliyyət

29.1. Bilgi sahibləri və onların vəzifəli şəxsləri bu Qanunun pozulmasına görə qanunvericiliklə müəyyən olunan məsuliyyət daşıyırlar.

29.2. Bilgi sahiblərinin və onların vəzifəli şəxslərinin qanunla müəyyən olunmuş müddətdə bilgi verməməsi, bilgi verməkdən əssassız imtina etməsi, yalan bilgi verməsi, açıq toplantılara çatımı təmin etməməsi və ya qapalı bilgiləri verməsi başqa şəxslərin qanunla qorunan hüquqlarına və mənafeələrinə, eləcə də toplumun maraqlarına zərər vurarsa mülki, inzibati və intizam məsuliyyəti, bilgi sahiblərinin səlahiyyətli şəxslərinin bilə-bilə yalan bilgi verməsi və ya qapalı bilgiləri verməsi başqa şəxslərin qanunla qorunan hüquqlarına və mənafeələrinə, eləcə də toplumun mənafeələrinə önəmli zərər vurarsa cinayət məsuliyyəti yaradır.

KEÇİD MÜDDƏALARI

1. Bu Qanun 2005-ci ilin yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.
2. Bu Qanunun 11.1.1-ci və 12.1-ci maddələri dövlət orqanlarına münasibətdə 2005-ci ilin iyunun 1-dən, başqa bilgi sahiblərinə münasibətdə isə 2006-cı ilin iyunun 1-dən qüvvəyə minir.
3. Bilgi sahibləri kargüzarlığın aparılması qaydalarını 2005-ci ilin iyunun 1-dək bu qanuna uyğunlaşdırmalıdırlar.
4. Bu Qanunun qüvvəyə minməsi ilə "Məlumat azadlığı haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qüvvədən düşür.
5. Bu Qanunun 25.3-cü maddəsində göstərilən qurumlar bu Qanun dərc olunduqdan bir ay içində Komissiya üzvlərini təyin etməlidirlər.
6. Komissiya ən gec 2004-cü ilin 1-dən işə başlayır.